OSMAN PAMUKOĞLU

AYKIRILIK YOKSA NİTELİKLİ HAYAT DA YOKTUR

Hayat Bir Savaştır ve Bu Savaşın Esas Silahı Karakterdir

SÖYLEŞİ-BİYOGRAFİ

İNKILÂP 97.yıl

OSMAN PAMUKOĞLU

AYKIRILIK YOKSA NİTELİKLİ HAYAT DA YOKTUR

Hayat Bir Savaştır ve Bu Savaşın
Esas Silahı Karakterdir

Aykırılık Yoksa Nitelikli Hayat da Yoktur / *Osman Pamukoğlu*

© *2024,* İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ

Yayıncı ve Matbaa Sertifika No: 44066

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi'ne aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Yayın direktörü Gülşen İşeri
Editör Ezgi Hotalak
Kapak tasarım Emir Tali
Sayfa tasarım Beyzanur Karabulut Koç

ISBN: 978-975-10-4721-2

24 25 26 7 6 5 4 3 2 1
İstanbul, 2024

Baskı ve Cilt
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
inkilap.com

OSMAN PAMUKOĞLU

AYKIRILIK YOKSA NİTELİKLİ HAYAT DA YOKTUR

Hayat Bir Savaştır ve Bu Savaşın Esas Silahı Karakterdir

İNKILÂP 97.yıl

OSMAN PAMUKOĞLU

Osman Pamukoğlu'nun yayınevimizden yayımlanmış diğer kitapları şunlardır:

Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok, 2004
Ey Vatan, 2004
Kara Tohum, 2005
Ayandon, 2006
Yolcu, 2007
İnsan ve Devlet, 2007
Angut, 2008
Akıllı Ol!, 2012
Siyasetin Sefaleti, 2013
Cehennemdere Kanyonu, 2013
Savaş Sanatı, 2014
Önder, 2016
Kafes, 2016
Strateji, 2016
Başka Bir Hikâye, 2017
Baş Döndürenler, 2017
Trampetler Çalarken, 2017
Hayat Karar ve Eylemdir, 2018
Kızıl Gömlekliler, 2018
Devrimlerin Efendisi, 2019
Şamil, 2019
III. Dünya Savaşı, 2019
Terörizm ve Hükümetler, 2020
Göç, 2020
İttihat ve Terakki, 2020
Sarıkamış, 2021
İhtilal-i Nizam, 2021
Hitler, 2021
Mussolini, 2021
Napolyon, 2021
Propaganda, 2022
Geronimo, 2022
Debreli Hasan, 2022
Biz Hudutlardayken, 2023
Büyük Hesaplaşma, 2023
Niccolò Machiavelli ve Büyük Friedrich'in Savaş Sanatı Üzerine, 2023
Kırık Hayal Kerkük, 2023
Waterloo, 2024

iletişim: osmanpamukoglu1967@gmail.com

Biyografik bu eserde, Osman Pamukoğlu'na yöneltilen sorular; farklı yaş, eğitim ve sosyal statüdeki sekiz kişilik bir heyet tarafından hazırlanmıştır.

ÇOCUKLUK YILLARI

***Doğduğunuz toprakları anlatır mısınız ve nasıl bir çocukluk yaşadınız?**

Anadolu'nun en kuzey ucunda, yüzü Karadeniz'e bakan, sırtı ormanlara dayalı, tütüncülük ve balıkçılıkla geçinen, nüfusu o tarihte 4000 olan, Sinop'un Gerze ilçesinde; 1948'in yılbaşına üç gün kala, karlı bir kış günü doğdum...

Gerze, deniz suyu kokan, sert karayel ve lodos rüzgârları ile ünlü, her çeşit meyvenin yetiştiği, her tür çiçeğin ve kuşun bulunduğu bir coğrafyaya sahiptir.

Çocuğun karakterinin oluşmasında genlerinden (soyaçekim) sonra, en önemli etken coğrafyadır. "0-12" yaşları arasında kişilik şekillenir ve karakterin temeli atılmış olur, hayatı sona erinceye kadar da bunu hiçbir şey değiştiremez. Sonradan gelen ve kazanılan; çevre, eğitim, sosyal statü, davranış düzenleme ve genel adap, kişiliği etkileyen ikinci derece faktörlerdir.

11 yaşında İstanbul'a gidinceye kadar, başka hiçbir şehir ve yer görmedim.

Kalıplara yenilirsen hayatın kontrolünü kaybedersin, özgür ve bağımsız hareket edemezsin.

Herkesin de bildiği ve tanıdığı gibi kabına sığmaz, sürekli hareket arayan, yaramazlıkta üstüne olmayan, kalıp ve sınırlamadan nefret eden, en ufak bir haksızlığa büyük küçük demeden, başkaldıran biriydim. Akranlarım ve yaşıtlarım arasında bir sorun çıkarsa onu güçle hallederdim!

Çocukluğumdan başlayarak bugüne dek kalıplardan nefret ettim ve her koşulda inisiyatifi elde bulundurmak için çaba gösterdim. Aksi halde, hayatın kontrolü kaybedilir, özgür ve bağımsız hareket edilemez.

Dönemin çocukları gibi ben de misket oynadım, çember çevirdim, birdirbir, güvercin takla, uzuneşek oynadım ama bunlar sıradan şeylerdi, ilgimi çekmediği gibi haz da duymuyordum.

Brian Aldiss şöyle der: "Çocukluk insanın en hakiki, en uyanık ve en mutlu zamanlarıdır. Çocukluk öldüğünde geriye kalan cesetlere 'yetişkin' adı verilir."

***Çocukken size masal anlatan bir büyüğünüz var mıydı ve hangi kitapları okudunuz?**

Babaannem bilge bir kadındı, bana anlattığı masallar her zaman yol gösterici oldu... Hepsinin sonu "hızlı karar almaya" çıkıyordu: Hiçbir şeyde geç kalınmamalıydı. Geç kalmak kötüye işaretti. En kötü karar bile geç

kalmış bir karardan daha iyiydi. Hemen harekete geçmek lazımdı.

Bir kişiye ve topluma bundan daha iyi bir ders verilemezdi. İnsanların yaşamı geç kalmanın pişmanlıklarıyla, saçlarını başlarını yolarak, ömürlerini heba ederek geçiyordu. Korkularını yenememek, geç kalmanın baş nedenlerinden biriydi.

Aslında, hızlı karar da doğru karar da kişilik yapısından başka bir şey değildir...

Babaannemin masallarından birinin teması ise şuydu: "İnsanlara tepeden bakılmamalı. Eşit davranılmalı ve mütevazı olunmalıdır."

Alçakgönüllülük layık olana yapılmalıdır, hak etmeyene değil...

Anlattıklarının hepsinin isabet ve doğruluğunu yaşamım boyunca gördüm, biri hariç! "Mütevazı olunmalıdır." Elbette babaannem mütevazılığı "alçakgönüllülük" anlamında söylüyordu ama bu, dürüst insanlar için geçerliydi. İnsanların bir bölümü dürüst değildi ki! Eğer bu türlere tevazu ve alçakgönüllülük gösterirseniz, bunlar o tavrı zayıflık ve çaresizlik gibi algılayacaklardır. Yapılmış, gerçekleştirilmiş, sonuç alınmış ve başarılmış bir şeyi o tiplerin suratına çarpmak en doğru harekettir. Meydan okunmalıdır! Alçakgönüllülük layık olana yapılmalıdır, hak etmeyene değil...

Çocukken, *Tommiks*, *Çelik Bilek*, *Pekos Bill*, *Kinova* ve *Tenten* çizgi romanlarını okudum. Haftalık veya 15 günlük yayınlardı. Satış yapan dükkânın önünde, kitapların geleceği gün saatlerce beklerdim. Hepsine param yetmediği için arkadaşlar arasında değiş tokuş yaparak okurduk.

Ortaokulda ise *Arsen Lüpen*, *Mayk Hammer*, *Sherlock Holmes*'u okudum.

Lise birde ilk okuduğum eser, çocuğu kitap okumaya teşvik etmekle beraber, ona öğrendiği bilgileri kullanma, hayata geçirme imkânı vermeyi de öğütleyen Jean-Jacques Rousseau'dan *Emile* idi.

***Çocukluğunuzda, canınızı çok sıkan, sizi sarsan olay veya durumlar yaşadınız mı?**

Henüz ilkokula başlamadan iki, ilkokul üçüncü sınıfta iken bir kez olmak üzere travma sayılabilecek üç olay yaşadım!

Bir gün evimizin bahçesine iki koç getirildi. İkisi de o kadar iriydi ki ben iki gün onların üzerine binerek oyun oynadım. Üçüncü gün bahçeye çıktığımda koçları göremedim! Meğer onlar Kurban Bayramı için alınmışlar. Hayatımda en çok ağladığım andır.

İkinci olay: Pespaye bir belediye görevlisinin, tasması ve özel nişanları olmasına rağmen köpeğimi zehirleyerek öldürmesidir. Öfkemi zorlukla kontrol ettiler. Bu iki durum dışında beni hiçbir şey o derece ağlatamadı.

Ben beddua eden biri değilim ama köpeğimi öldüren aşağılık herif hakkında öyle dilekte bulunmuş olmalıyım ki birkaç yıl sonra iki katlı, metruk ahşap bir evde gece çıkan yangında öldü...

Henüz 9 yaşındayken Gerze büyük bir felaket yaşadı ve bu bende ağır bir travma yarattı.

Üçüncü olay: 13 Şubat 1956 gecesi Gerze'nin büyük bir felaket yaşaması, tüm şehrin yanıp yok olmasıdır. Bugün, Safranbolu evleri tarihsel olarak ne kadar kıymetli, görkemli ve sanat şaheseri ise Gerze evleri de tıpkı onlar gibi bir sanat abidesiydi.

Ben ilkokul üçteydim, öğleden sonra Gerze'nin meşhur lodos rüzgârı her zamankinden çok daha azgındı. Okullar tatil edildi ve bizler evlerimize gittik. Rüzgâr, ağaçları kökünden söküyor, elektrik ve telgraf direklerini yerlere yatırıyor, çatılardan parçaları söküyordu.

Saat 18.00'de her taraftan silah sesleri ve "yangın var" çığlıkları yükselmeye başladı. Çay Mahallesi denilen ve genellikle balıkçıların evlerinin bulunduğu ilçenin doğusundan gökyüzüne dev alevler yükselmeye başladı. Hemen ayakkabılarımı giyip şehrin en büyük meydanı olan Odun Pazarı'na geçip Çarşı Sokak'ın üzerine varıp olup biteni izlemeye başladım. Çay Mahallesi'nin tamamını alevlerin yuttuğu görünüyordu. Çarşı ile Çay Mahallesi arasında Kırk Merdiven denilen bölge vardı. İlerlemeye kalktığımda alevler, hortumlar halinde bulunduğum yeri yalayıp geçti. Her şey kaşla göz arasında olunca, yangın söndürmede becerikli olan Gerzeliler de bu işin başarılamayacağını anladılar: "Herkes başının çaresine baksın!" sözleri duyulmaya başlandı. Çünkü in-

sanın bile ayakta durmasına imkân tanımayan lodos, bir çatıdan koparttığı tahtaları ve kalın çivileri 50-60 metre uzaklıktaki başka bir evin çatısı üzerine fırlatıyor, o evler de yanmaya başlıyordu...

Kırk Merdiven denilen yerden aşağıdaki mahalleyi izlerken alev hortumları üzerime doğru gelince, çarşıdaki bizim dükkânlara gittim. Annem ve babamı oradaki bazı malzemeleri taşımaya çalışırken gördüm. Eve dönmem hiç kolay olmadı. Dar yollar bir anda insan ve hayvan kalabalığını kaldıramaz hale gelmişti. Bazı eşyaların kapıların önüne yığılması da yolun rahat kullanılmasını engelliyordu.

Gerze'de, merkezde en geniş bahçe bizimdi. İçinde, birbirinden uzak iki katlı iki ev ve iki tütün salaşı vardı. Biz birinde oturuyorduk, diğeri ise o yıl tütün deposu olarak kullanılıyordu. Tütün deposu olarak kullandığımız ev kâgir, oturduğumuz ise ahşaptı. Eve bitişik bir de ahır vardı. Alt kat, parke taş döşeli geniş bir meydandı ve bir kapıyla fırın, sarnıç, çamaşır yıkama yerleri olan müştemilata açılıyordu. Üst katta ise üç oda, bir salon vardı. Biri ana yola, ikisi ayrı yönlerden bahçeye açılan kapıları bulunuyordu.

Babam ve ben babaannemle iki küçük kardeşimi ve hayvanları, şehrin dışındaki tarlaların birinde evi olan bir tanıdığın arazisine bırakıp hemen döndük...

Annem ve babam evden bahçenin en uzak yerine bazı eşyaları taşımaya çalışırken ben de yardım ediyordum... Sadece yerler değil duvarları da halılarla kaplı, yılların koca evinden ne kadar eşya taşınabilirdi ki!

Bütün şehir yanıyor, tutuşan evlerin çatırtıları kulakları sağır ediyordu.

Gece yarısına doğru, bizim evin de bulunduğu Çukurçeşme Mahallesi hariç bütün şehir yanıyordu. Nerenin ne zaman yanacağını ise rüzgârın yönü tayin ediyordu... Bu yön, henüz bize dönmemiş olmasına rağmen hemen ötemizde yanan evlerin çatırtıları, kulakları sağır edercesine bize ulaşıyordu. Yer de gök de gündüzden farksızdı...

Bize umut veren durum çok sürmedi! Rüzgâr bize doğru döndü ve bahçenin köşesinde bulunan kâgir eve alevler çullandı. Kısa bir süre sonra da oradan havaya uçuşan, alev alev yanan tahta parçaları oturduğumuz evin çatısını tutuşturdu. Kâgir evin çatı oluklarında yaşayan çok miktarda güvercin vardı. Dün gibi hatırlıyorum, kaçmak için uçmaya çalıştıklarında rüzgârın yönelttiği alevler, bazılarını havada yakalayıp öldürdü ve yere düştüler.

Evin tutuştuğunu görünce, birden zihnimde şimşekler çaktı! Tahta okul çantam evdeydi, eşya taşıma telaşıyla onu unutmuştum. Annemle babamın meşguliyetinden yararlanarak, bahçenin köşesinde bulunduğumuz yerden koşarak eve girdim ve üst kata çıkıp çantayı aldım.

İçerisi gündüz gibiydi ve sıcaklık dayanılır gibi değildi. Merdivene yöneldiğimde dumandan boğulacak gibi oldum ve en dipteki odanın penceresinden sarnıç ve fırın odasının çatısına geçerek, buranın yarısını kalın

dallarıyla kaplayan incir ağacına geçtim. Tam bu sırada alnımda şiddetli bir yanma hissettim. Elimi götürmemle kan içinde kalması bir oldu. Ağaçtan atladım. Mendili bastırarak durumu gizlemeye çalıştım ama kısa bir süre sonra annem fark etti. Bir ton azar işittim...

O gece, iki evimiz ve iki dükkânımız yandı. Bütün gece ağlayan, o tarihte 29 yaşında olan annem "Çocuklarım felaketzede oldu" sözünü hiç ağzından düşürmedi. Babam ve ben ağlamadık. Bu büyük bir şoktu fakat ikimizi de çözemedi...

Gün ağarınca annem ve babamla birlikte şehrin dışında evleri olan akrabalarımızın yanına gittik. Ama ben orada kalmayıp bahçeye geri döndüm. Evin sadece temelleri vardı. Orada temelleri izleyen biri daha vardı! Evin "Mestan" isimli kedisi. Hiç kıpırdamadan yangın yerine bakıyordu. Yaklaştığımda gördüm ki Mestan benim bildiğim o munis kedi değildi. Gözleri korku doluydu ve saldırmaya hazır haldeydi. Şimşek gibi kaçıp gözden kayboldu.

Gerze'nin en büyük mahallesi olan ve deniz feneri ile son bulan Köşk'e doğru gittim. Hamamda dumandan boğulan kadın, erkek ve çocukları dışarı çıkarıyorlardı. Yanmayacağını düşündükleri için hamama girmişlerdi... Yanmamışlar ama dumandan boğulmuşlardı. Her tarafta yanmış kedi, köpek ve güvercin gövdeleri vardı. Bir yerde, ayağı elektrik teline takılmış ve yanmış bir erkek cesedi gördüm.

Karda, yağmurda; sıcakta ve soğukta bir yıl çadırda yaşadık...

O geceki felakette 28 kişi öldü. Üstelik yangın henüz akşam saati, 18.00'de olmasına rağmen. Geç saatlerde çıksa, bu sayı çok daha yüksek olurdu. Çoğu bahçeli ve iki katlı 1400 ev yandı...

Bize de herkes gibi Kızılay'dan iki mahruti çadır verdiler. Bunları bağımıza kurduk. Bağ evimiz ve müştemilatı yapılıncaya kadar karda, yağmurda; sıcakta ve soğukta bir yıl bu çadırlarda yaşadık...

Haylaz bir çocuktum. Okula çantamın içinde bir karatavuk bile sokabilirdim.

***İlkokuldayken nasıl bir öğrenciydiniz, okul idaresi ve öğretmenlerinizle ilgili yaşadığınız ilginç anılar var mı?**

İlkokula altı yaşındayken Gerze'nin hemen dışındaki Fuğla tepesinde bulunan İnkılâp İlkokulu'nda başladım. Bir buçuk ay kadar okula devam ettim ama dershane düzeni, eğitimin veriliş tarzı, çok çocukla iç içe yaşam şeklini hiç sevmedim ve okulu bıraktım. Bir yıl sonra yeniden okula başladım.

Sınıflara girmeden önce her sabah mutlaka şu türküyü söylerdik:

Gerzeliyim Gerzeli çalar sazımın teli
Dağları var meşeli, gönlüm neşeden deli
Güler, çağlar, oynarım, denizlere dalarım
Gitsem ben İstanbul'a ben Gerze'mi ararım

İlkokul benim için bir topluluk faaliyetiydi. Öğretmenler, dersler, çocuklar, ortak oyunlar, birer meşguliyet zincirinden öte bir şey değildi. Haylaz biri olduğum herkesçe bilindiği için idarenin de gözü bende idi. Her sabah içtimadan sonra öğrenciler okula alınırken, bir erkek öğretmen benim üzerimi ve çantamı arardı. Çünkü cebimde bir çakı ile küçük bir bıçağı içeri sokabilirdim. Hatta çantanın içinde karatavuk denilen kuşu bile içeri sokabilirdim.

Adamcağız, hiçbir zaman benim çakı ve bıçağımı bulamadı! O elbiselerimin ceplerini arıyordu, çakı ise çizmemin tabanında, ayağımın altındaydı. Çakı ve bıçak benim için önemliydi çünkü bağımız, ilçenin idari sınırlarının en sonunda "Engel Deresi" denilen bir akarsuyun kenarındaydı, ötesinde ise "Sarıcaoğlu" isimli köyün arazisi başlıyordu. Ben, kilometrelerce yolu sabahın ilk ışıklarıyla dere tepe aşarak gidiyor, akşam da yarı karanlıkta dönüyordum.

Okul idaresi şükretsin! Benim ilkokul dönemimde, biri ağızdan dolma, diğeri kırma tabir edilen iki tüfeğim vardı, ya onları getirsem ne olacaktı? Okula sokamaz ama sık bir çalılığa saklar, okul bitince de eve giderken alabilirdim!

İlkokul 3. sınıfta bir durum yaşadım! Sınıfa giren cetvelle parmak uçlarına vurmakla ünlü kadın öğretmen, "Dün verdiğim yazılı ödevinizi çıkarın, defterlerinizi göreyim," dedi. Yazılı ödev, La Fontaine'in "Karga ile Tilki" öyküsüymüş. Ben bu ödevi atlamışım. Yangından hemen sonra olduğu için de gece çadırda mum ışığı altında yazamazdım. Öğretmen ilk sıralardan itibaren

defterleri kontrol ederken hemen başka bir yazının olduğu sayfanın başına "Karga ve Tilki" yazdım. Öğretmen bütün sınıfı kontrol edip tahtanın başına geçince, "Osman buraya gel ve oku," dedi. Tahtanın önüne geçip elimdeki defterden okuyormuş gibi öyküyü anlattım. Ezbere bildiğim bir öyküydü. Teşekkür alıp oturdum.

İlkokulda, benim ne derslerle ne de öğretmenlerle bir sorunum oldu. Ne öğretmenlerden ne de akran veya benden büyük bir öğrenciden dayak yedim...

Yaşıtlarıma göre güçlü ve çeviktim. Kaçınılmaz bir liderdim.

Yaşıtlarıma göre çok güçlü ve çeviktim. Sadece yaşları benden büyük iki köylü çocuğu güreşte beni zorlardı. Zorlardı dediğim, onları yenmem biraz zaman alırdı. Diğer herkesi kaldırıp yere vurmam azami iki dakika alırdı. Köy düğünlerinde de gece güreştim. Birinde, üç güreşçiyi de birbiri ardına yenince bir koçla ödüllendirildim ve sabaha karşı eve döndüm.

İlçenin iki okulundan biri yukarıda şehrin dışında, diğeri aşağıda şehrin içindeydi. Yukarıdaki okulun öğrencilerinden biri aşağıdakilerden biri tarafından dövülürse, bunu onların yanına bırakmak, şanımıza yakışmazdı! 20-30'lu gruplar halinde onlara saldırırdık. Yukarıdaki ekibin lideri kaçınılmaz olarak bendim. İlk temas karşılıklı taş yağmuru ile başlar, sonra fiziki çatışmaya geçilirdi. Hep biz kazandık ama lider olduğumdan

ve en önde ben gittiğimden, en çok taş isabet eden de ben oluyordum. Üç taş yarası halen başımdadır...

Üçüncü sınıftan itibaren okul yönetimi, kooperatif başkanlığı görevi ve sorumluluğunu bana verdi ve bu görevi üç yıl yönettim. Kooperatifin biri üst, diğeri alt katta olmak üzere iki şubesi vardı ve ders aralarında öğrenciler tarafından çalıştırılıyordu. Şubelerde defter, kalem, silgi, bisküvi, lokum gibi şeyler satılıyordu, yapılan şey de para işiydi... Ders araları satış yapacak öğrencilerin şubelerde yerlerini almalarının sağlanması ve fiyatların üzerinde satış yapmamaları için kontrol edilmeleri gerekiyordu. Akşam, okul kapanmadan önce de şubelerden toplanan paraların, müdür yardımcısına hesap defteri üzerinden teslim edilmesi lazımdı. Şubelerde satış yapan öğrencilerden biri de benim yıllar sonra evleneceğim kızdı; Emel...

Bu görevi yapmak için seçilmiş olmak gurur verici gibi görünmekle birlikte, bu kısmı beni hiç ilgilendirmiyordu. Fakat disiplin içinde yürüttüm. Bazen bir saati aşan süre boyunca müdür muavininin kapısında hesapları teslim etmek için beklediğim oldu.

Herkes evindeyken ben hâlâ okuldaydım. Üstelik bu iş bittikten sonra benim, eve gitmek için patika yollardan ve araziden uzun bir yol yürümem gerekiyordu. Kışın hava erken karardığında karanlığa kalıyordum. Beni iş yıldıramazdı ancak zamanımın alınmasına hiçbir zaman tahammül edememişimdir...

***İlkokulda yakın arkadaşlarınızı hangi ölçülere göre seçiyordunuz, bir olaya bağlı örnek verebilir misiniz?**

Arkadaş, güz yağmurlarından farksızdır, olmasa da olur; ama dost, magma tabakası gibidir, yere ve zamana bağlı olmaksızın seni taşır.

Çok arkadaşım olsun diye bir tutkum hiç olmadı. Çok olup da ne olacak? Zaman israfından başka bir şey değildir. Bir insanın çok arkadaşa değil, dostlara ihtiyacı vardır. Kişi şanslıysa onun en az iki dostu olmalıdır. Dost, iyi günde kötü günde, her daim senin yanındadır. Haksız olduğun zamanlarda da seninle birliktedir.

Arkadaş, güz yağmurlarından farksızdır, olmasa da olur; ama dost, magma tabakası gibidir, yere ve zamana bağlı olmaksızın seni taşır. Arkadaş, hiç olmasın demiyorum fakat bunu, insanların kendilerine yetmedikleri için aradığını da biliyorum...

Dördüncü sınıftaydım ve nisan ayının sonlarıydı. Kooperatif işini ayarlayıp öğleden sonra sağlam arkadaşlarımdan biriyle okuldan kaçtık. Alakasız bir oğlan da peşimize takıldı. Sahile inip kıyıya çekili duran ve sahibinin de kim olduğunu bilmediğimiz bir kayığı denize indirdik. Kürek çekerek bir saatten fazla dolaştık. Peşimize takılan oğlanın babası, buna yeni ayakkabı almış; ikide bir, birini çıkararak bize gösterip duruyordu. Elinden ayakkabıyı aldım ve sandaldaki halatlardan birine bağlayarak suya bıraktım.

Kayık ilerledikçe ipe bağlı ayakkabı da bizi takip etmeye başladı. Ancak çok sürmeden ayakkabı yok oldu, suyun üstünde sadece ip kaldı. Oğlan bağırarak ağlamaya başladı. Hemen kayığa manevra yaptırarak ayakkabının kaybolduğu noktaya gittik ve soyunup suya atladım. Dipteki manzarada dev püsküllü yosunlar dışında görünen hiçbir şey yoktu.

Yosunlar uzun kollar halindeydi, ellerimle içlerini aradım, ne gözle ne de elle ayakkabıyı tespit edebildim. Nefesim tükenmek üzereyken suyun yüzüne çıktım. Ayakkabı yoktu...

Kayığa çıktım. Oğlanın bağırışlarını zorla durdurduk. Bundan çıkarılacak bir ders vardı! Aykırı ve sıra dışı işlere sıradan insanlar karıştırılmamalıydı. Kayığı kıyıya çektik. Oğlan da "Anneme, babama söyleyeceğim!" diye ağlaya ağlaya bizden ayrıldı.

İşin sonu, tahmin ettiğim gibi oldu. Çocuğun annesi ve babası bizim bağa gelip durumu anlattılar. Ben de onları duyabileceğim bir mesafede gizlenerek olanları izledim. Çığlık çığlığa konuşuyorlardı, sanki dünyanın sonu gelmişti! Annem ve babam da sakin sakin bu çığırtkanları dinliyordu. Anladığım kadarıyla oğulları için yeni bir ayakkabı alınmasını istiyorlardı...

Bu gece eve gidemezdim. Bunu bizimkiler de tahmin ederlerdi. Anneannem şehirdeki bir evde yaşıyordu. Benim geceyi orada geçireceğimi düşünürlerdi. Telefon vs. gibi şeyler de söz konusu olmadığından, teyidi de mümkün değildi. Ben bağın civarındaydım ve buradan şehre gitmek hiç işime gelmedi. Geceyi ormanda geçirecektim.

Her yer zifiri karanlıktı, ağaçların arasından bir hırıltı sesi geliyordu, gözlerimi açtığımda üç çakalla karşılaştım.

Dereyi geçip üç kilometre ötedeki meşe ormanına gittim, hava kararınca da ormanın kenarında koyu yapraklı bir çalı grubunu seçip içine girdim. Gece yarısına kadar ay ışığı nedeniyle ortalık yarı aydınlıktı. Sonradan gökyüzü ile birlikte her yer zifiri karanlığa büründü. Çok geçmeden de ince bir nisan yağmuru başladı. Üzerimde ilkokul önlüğümün üstüne giydiğim ince kumaştan bir ceket vardı. Çalılık sık ve yapraklı olduğundan yağmurdan çok etkilenmiyordum.

Bir ara uykuya dalmışım. Ne kadar geçtiğini bilemiyorum. Bir hışırtı ve hırlama sesi ile uyandım. Hırıltı tek değildi ve gittikçe yaklaşıyordu. Çalılığı araladığımda sesin sahiplerini gördüm. Bunlar, üç çakaldı. Beni görmeleri imkânsızdı ama kokumu almışlardı. Bıçağım yanımdaydı fakat bu durumda işe yaramazdı. Onları çok korkutacak bir hareket yapmalıydım. Tahta çantamı sağ elime alarak, "Tarzan" filmlerindeki gibi bir çığlıkla çalılıklardan dışarı fırladım ve çantayı şimdi tam karşımda olan üç çakalın ortasına fırlattım.

Çantanın gümbürtü ile patlamasıyla, çakalların kulağı tırmalayan iğrenç sesler çıkararak kaçmaları bir oldu. Olan benim çantaya olmuştu, menteşeleri parça-

lanmış, üst kısmı yarılmıştı. Gün ağarırken şehre, anneannemin evine gittim. Kahvaltı yerine bir çorba içtikten sonra kitap ve defterleri bir torbaya koyup okula gittim.

Okuldan çıkınca bağa gittim. Annem ve babam hiçbir şey olmamış gibi hareket ettiler, tek bir soru dahi sormadılar...

***Okul dışında, hafta sonu veya tatillerde neler yapıyordunuz?**

İlkokul boyunca mevsime göre, ya sahillerdeki kayalıklarda ya da orman ve dere kenarlarında dolaşıyordum. Yengeç ve balık tutmak, karatavuk, bıldırcın, keklik ve çulluk avlamak, iskete ve saka kuşu tutarak, onların en iyi ötenlerini kafeste beslemek esas işlerimdi.

Yazın öğlen yemeğimi sahildeki kayalıklarda yiyordum. Nadiren yanımda bir arkadaşım olurdu. "Kibrit" en kıymetli nesneydi! Çünkü o olmadan ateş de olmazdı. Doğru dürüst misina ve oltalar da yoktu. Bükülmüş toplu iğne olta, ince sağlam bir ip de misinaydı. Bir önemli husus da altında küçük balıkların çok olduğu doğru kayalığı bulmaktı. Tuttuğum balıkları ve çıkardığım midyeleri taşlarla yaptığım ocağın üstündeki tenekeye koyup, alttaki çalıları tutuşturarak pişiriyordum.

Tabiatta yok yoktur, ama tabiat insanı umursamaz.

O dönemde, sahillerin yüksek kesimlerinden, özellikle kefal sürülerini gözetleyip bomba atarak onları sersemleten, sonra da sudan toplayan kişiler vardı. Ama balıkların hepsini toplayamıyorlardı. Arkadan biz suya girer, kayalıkların ve yosunların arasındakileri alırdık. Eğer sayı çok olursa, önümüze çıkan herkese dağıtırdık.

Arazide kış koşullarında, öğlen yemeği diye bir şey söz konusu olamazdı... Her taraf bağ bahçe idi. Sahipleri elmaları toplasa da mutlaka tepelerde kalan elmalar olur. Onlar soğukların başlamasıyla düşerler, ardından dökülen yapraklar da elmaları örter. Kışın yapraklar biraz eşelendiğinde altından pırıl pırıl elmalar çıkar. Elma çok kıymetli bir besindir, iki elma bir öğün yemekten daha besleyicidir. Açlık hissini yok eder. Ceviz ve kış armutlarının dibinde de yaprakların altından bu meyveleri bulmak mümkündür. Tabiatta yok yoktur, ama tabiat insanı umursamaz.

Doğada insanı besleyebilecek çok miktarda bitki ürünü vardır. Çok az da olsa bunların bazıları zehirlidir. Uzun süre doğada kalacak ve tabii besinlerden istifade edeceklerin kulağına küpe olacak söz şudur: "Kuşların yemediği hiçbir şeyi yemeyin!"

ASKERİ HAYATI

***Askeri ortaokula gitme fikri nasıl oluştu ve sınavlarda nelerle karşılaştınız?**

Teyzem Kandilli Kız Lisesi'nde okuyordu. Kuleli Askeri Lisesi ile Kandilli Kız Lisesi, birbirine komşu iki okuldu. Teyzem Kuleli Askeri Lisesi'nin orta bölümü öğrencilerini üniformalar içinde gördükçe onlara çok imreniyordu. Ben de askerlik şubesine gidip müracaat ettim. 1959/1960 öğretim yılı için sınavlara çağrıldım.

Sınav gününden bir gün önce, babamla birlikte vapurla İstanbul'a geldik ve sınavlara katıldım. İlk sınav, mülakattı. Yer ise boğaza bakan dershanelerden biriydi. İçeri girdim. Bir uzun masanın başında, ortada öğretmen sınıfına mensup bir albay, sağında bir yarbay, solunda ise bir binbaşı oturuyordu. (Bu rütbeleri sonradan öğrendim!) Üzerlerinde, yazlık, bej rengi üniformalar vardı.

Yahya Kemal'den bir dize okumamı istediler, fakat ben Namık Kemal'den Vatan yahut Silistre'yi okudum.

Adımımı içeri atmamla birlikte albayın soru sorması bir oldu:

"Evladım, bu odada kaç pencere var?"

"Üç," diye cevapladım.

"Say bakalım," dedi.

Saydım: 4 taneydi... Ama hiç istifimi bozmadım.

Albay gene sordu:

"Yahya Kemal'den bir dize okur musun?"

Ben okulun en iyi öğrencilerinden biri olmama rağmen böyle bir ismi ne öğretmenlerimden ne de başka birinden duymuştum! Ama bir şair olduğunu "dize" sözünden anladım ve hemen "Yahya Kemal'den değil Namık Kemal'den okuyabilirim," dedim. *Vatan yahut Silistre*'yi neredeyse ezbere biliyordum. "Pekiyi, Namık Kemal'den oku, o zaman," dedi.

Sonra ailemi sordular, çocukluğumun nasıl geçtiğini öğrenmek istediler. Ben de anlattım. Ama her şeyi değil tabii... Bu da ne biçim çocuk, diyebilirlerdi. Kısa bir yazılı testten sonra sıra spor sınavlarına geldi.

Sınavlar, Kuleli'nin arkasında bulunan futbol sahasında yapılıyordu. Oraya gidince gördüm ki neredeyse herkes spor kıyafetleri içerisindeydi. Şortları ve lastik ayakkabıları vardı. Biz sınav gününü biliyorduk ama bu durumu tahmin edememiştik. Askerlik şubesinden genel bir bilgi verilmişti. Bu malzemeleri almak için Üsküdar veya Kadıköy gibi yerlere gitmek gerekiyordu ve buna zaman yoktu.

Spor sınavlarının ilk aşaması, denge kirişi, uzuneşek, kulplu beygir gibi spor aletlerinden geçmek, en sonunda da minderde düz takla atmaktı. Hepsini ilk defa görüyordum... Benden öncekiler nasıl bunları geçiyor diye izledim. Sıra bana gelmeden, üzerimde sadece pantolon ve ayakkabılarım kalacak şekilde hazırlandım. Sırayla hepsini geçtikten sonra mindere geldiğimde önce üst üste üç takla sonra da istenmemesine rağmen birbiri ardına seri halde flick flack (ters takla) attım. Son takla, minderin boyu yetmediği için toprağa rastladı. Spor sınavının bu bölümünü yöneten beden eğitimi öğretmeni yanıma gelip sırtıma vurdu ve "Hay maşallah!" diye bağırdı...

Koşular, 100 ve 400 metre olmak üzere iki kategorideydi. 30'arlı gruplar halinde koşuldu. Ayağımdaki ağır deri ayakkabıları çıkarıp, pantolonun paçalarını da en yukarıya kıvırıp yalın ayak koştum. İki koşuyu da birincilikle bitirdim...

İstanbul Boğazı'na iskete kuşumla beraber geldim, fakat onu orada bırakmak zorundaydım. Beni avutan tek şey artık özgür olmasıydı.

"Kuleli Askeri Lisesi'nin orta bölümünü kazandınız" haberini aldığımda, eğittiğim ve benim bir parçam gibi olan iskete kuşumu salamadım. İstanbul Boğazı'nın girişine kadar birlikte geldik. O elimdeki küçük bir değnekte, ayağında ip olmadan dururdu. Ben kolumu salladığımda uçup bir yere konar, "gel" işareti yaptığımda gelir değneğine konardı. "Okaya çekme" denilen bu işareti almadan gelmezdi. Gerze'de bırakamamıştım ama artık İstanbul Boğazı'ndaydık, kısa bir süre sonra da limana yanaşacaktık. Kolumu salladım! Uçarak gidip vapurun bir serenine kondu. "Okay" çekmedim. Konduğu yere limana kadar da bakmadım. Beni avutan tek şey, artık onun kendi cinsleri ile birlikte, özgür olmasıydı...

Kuleli'ye katıldıktan kısa bir süre sonra bizi Selimiye kışlasına götürdüler. Meğer o yıl, Milli Savunma Bakanlığı, askeri liselerinin orta bölümlerini tek bir yerde toplama kararı almış. Erzincan ve Bursa'daki liselerin orta bölümlerinin katılımıyla, 1959/1960 yılında Selimiye Askeri Ortaokulu eğitim ve öğretime başladı. Ortaokuldan sonra kura çekimiyle öğrenciler askeri liselere dağıldılar. Ben kurada Kuleli'yi çektim.

Okul denince aklıma sadece Kuleli gelir.

*Selimiye ve Kuleli'de derslerle aranız nasıldı?

Ben hiçbir okulda derslerden tam not alayım diye bir gayret içinde olmadım, bir istek de duymadım. Sosyal dersleri daha çok severim, sayılar ve formüllerle aram iyi değildir. Hangi ders olursa olsun benim için "iyi" notu

yeterliydi. Selimiye Askeri Ortaokulu da iyiydi ama Kuleli Askeri Lisesi'nde çok iyi eğitim aldık. Türkiye'nin en güzel manzarasına sahip okul Kuleli'dir...

İlkokul hariç, yedi askeri okul, yüksekokul ve akademi bitirdim. Fakat okul denilince aklıma sadece Kuleli gelir...

1964/1965 eğitim ve öğretim yılında, 37 İstanbul lisesi arasında münazara yarışmaları yapıldı. Edebiyat ve kompozisyonu en iyi olan dört öğrenciden biri de bendim; Kuleli'yi yarışmalarda temsil eden... Bugünkü Boğaziçi Üniversitesi'nin salonlarında yapılan münazaralar, iki ay sürdü ve Kuleli birinci oldu.

Vefatından iki yıl önce rahmetli Mesut Yılmaz, bizim arkadaşlarımızdan bazılarıyla evinde görüşürken söz Kuleli'den açılınca şunu söylemiştir:

"Tansu Çiller Hanım ve ben de kendi liselerimizi temsilen o münazaralara katıldık. Ne var ki Kuleli hepimizi ezdi geçti... Osman Pamukoğlu Paşa, acaba o günlerden bizi hatırlayabilir mi?"

Münazara salonları ana baba günü gibiydi ve her liseyi dört öğrenci temsil ediyordu. Bizim gözümüz değerlendirme yapan öğretmenlerden başka kimseyi görmüyordu ki! Öğrencilerin ne isimleri ne de cisimleri umurumuzdaydı. Doğal olarak hatırlamıyorum...

Özgürlük ve bağımsızlık arayışım beni okuldan kaçmaya itiyordu.

***Ortaokul ve lise yaşamınız nasıldı, ceza aldınız mı, unutamadığınız anılarınız var mı?**

Hiçbir okulda ceza almadığım gibi uyarı da almadım. Selimiye ve Kuleli'de, disiplin en üst düzeydeydi, buna rağmen zaman zaman geceleri okuldan kaçıyordum. Kışla nizamındaki bu okulları terk etmek özgürlük ve bağımsızlık arayışıma hitap ediyordu. Bu, tabiatımın şehir içindeki tavrıydı.

Üsküdar'daki Sunar ile Kadıköy'deki Opera ve Süreyya sinemalarına gidiyor, bazen de civardaki korularda, ağaçların altında vakit geçiriyordum. Aynı gece geri dönüp koğuştaki yatağıma giriyordum. Yatağım ben yokken, her zaman içinde yatıyormuşum gibi ustaca hazırlanmış, kamuflaj düzenindeydi.

Nadiren çok sağlam ve ağzı sıkı bir arkadaşım da benimle beraber gelirdi. Bu hareket çok riskli ve aynı zamanda tehlikeliydi. Her iki okulun da giriş çıkışlarıyla çevresinde askerler nöbet tutuyordu. Beni görebilir ve eğer kaçmaya devam edersem ateş de açabilirlerdi.

Diğer taraftan böyle bir hareketin sonu, özellikle de Kuleli'de, kesinlikle okuldan atılmak olurdu. Ben çıkış ve girişlerde ne kapıları ne de pencereleri kullandım. Ama şu bilinmeli! Benden başka da bu işi yapan kimse yoktu. Kim gece mutfağın bacasından çatıya çıkıp kiremitlerin üzerinden ses çıkartmadan yürüyüp yere atlar ve aynı gece aynı yoldan geri dönmeyi göze alabilir?

Kuleli son sınıfta iken, hafta sonlarında iki kez yüzerek boğazı geçme teşebbüsünde bulundum. Vaniköy-Kandilli arasındaki vadide üniformamı çıkarıp mayomu giydim ve boğazın kıyısına gittim. İlk teşebbüsümde 100 metre kadar gidip geri döndüm. Bu kesimde akıntı çok yüksekti. Ne ka-

dar, kuvvetle kulaç atsam da gövdemi sola doğru sürüklüyordu. Geri döndüm. Aslında bu, bir denemeydi.

15 gün sonra ikinci bir deneme yaptım. Bu kez yanımda bir arkadaşım da vardı. İlk denize girdiğim yerin 100 metre daha altından yüzmeye başladım. Rumeli tarafına çıktığımda ise İstanbullu bir arkadaşımız benim için bir gömlek ve pantolon getirecekti. Saatler konusunda anlaşmıştık. Ortalara yakın olduğumu düşündüğüm bir sırada Karadeniz istikametinden bir şilep göründü. Orta hatta seyrediyor gibiydi. Bir karar vermeliydim! Aynı anda aklıma şu geldi: Karşı kıyıya kıyafet getirecek bu İstanbullu, ya bunları getirmezse ne olacaktı? Bu iki durum, beni geri dönmeye zorladı ve hızla Anadolu yakasına doğru yüzmeye başladım.

Pazar akşamı herkes, evciler dahi okula dönünce İstanbulluyu buldum. Oğlan işin dalgasındaydı. Kıyafet falan götürdüğü yoktu. Bizim bütün sınıf bilir ki o akşam benden yediği dayağı ömrü boyunca yemedi. Bunu, her zaman da sanki övünç meselesiymiş gibi anlatıp durdu...

Haksızlığa asla tahammül edemezdim; bu, yaratılışımda vardı.

Okul içi günlük yaşamda, kılık kıyafet, tertip düzen, temel kurallara uyma, her şeyi zamanında ve doğru yapma konusunda bir sıkıntım yoktu. Derslerle ilgili olarak da iyi bir öğrenci sayılabilirdim. Bir kavgaya karıştıysam, o da ancak birine karşı yapılmış haksızlığa dayanamamamdan olmuştur. Haksızlığa hiçbir zaman, asla tahammül edemiyordum. Yaratılışla ilgiliydi ve elimde değildi...

Kuleli öğrencileri ders yılı sonunda askeri eğitime alınıyordu. Silah eğitimi ve atışlar da programların bir parçasıydı. İlk defa tüfekle atış yapmak ve vuruşlarda isabet sağlamak kolay bir iş olmadığından, bunu becermek zordu. Benim atışlarımın hepsi hedefin tam ortasında toplanıyordu. Hatta ilk atışlardan sonra nezaretçi teğmen yanıma gelip:

"Pamukoğlu, bugün çok şanslısın, mermilerin üçü de tam 12'de. Ben ordu atış takımındayım. Benimle yarışa var mısın?" dedi. Benim ilkokulda iki tüfeğimin olduğunu teğmen nereden bilsin ki! Hayal bile edemezdi. İçimden "Varım!" demek geldi ama bu, ona meydan okumak olurdu. Sadece güldüm...

Selimiye'de çarşamba günleri, öğrencilerin aileleriyle buluşma günüydü. Sadece İstanbul'dan değil, civar illerden de aileler geliyordu. O günlerin birinde aileler gittikten sonra, oturma banklarının birinin altında siyah bir para çantası gördüm. Aldım ve sınıf subayımız binbaşının odasına gidip ona verdim. O sırada başka bir binbaşı da yanındaydı. Bizim sınıf subayımız, cüzdanı alır almaz sordu:

"İçinde kaç para var?"

"Bilmiyorum, bakmadım!" dedim.

İki binbaşı hayret ve şaşkınlık dolu yüz ifadeleri ile birbirlerine baktılar. Selam verip ayrıldım...

Birkaç gün sonra beni çağıran sınıf subayımız, "Pamukoğlu, sınıf amirimiz ve okul komutanımızla görüştüm. Senin okul sancağının muhafızı olmana karar verdik," dedi.

Sancaktar ve sancak muhafızları dünyanın bütün ordularında iri yarı ve güçlü kuvvetli olanlardan seçi-

lir. Ben güçlü kuvvetliydim ama iri yarı değildim! Güven duygusu nedeniyle sancak muhafızlığına getirilmiştim... İstanbul'daki tüm törenlerde en önde biz geçiyorduk.

Kuleli'de dersi en iyi olan öğrencilerden biri, üst çavuş ve başçavuş yapılıyordu. Bunlar, idarenin bazı talimatlarını öğrencilere tebliğ ederlerdi. Lise ikideyken başçavuş olan öğrenci, akşam yemeğinden sonra, keyfi bazı şeyleri yüksek bir otoriteymişçesine, bağırarak söylerken bunun yanına gittim ve biraz hırpaladım. Çok geçmedi, sınıf subayı yardımcısı ve o akşam nöbetçi olan bir asteğmen, yarı karanlık koridorda karşıma çıktı ve yaptığım hareketin "üste karşı gelmek" olduğunu söyledi.

Ben de "O disiplinsizlik yaptı," deyince, öfkelenen asteğmen üzerime yürümeye kalktı. Ona, "Sakın bir adım daha atma!" dedim. Beklemediği bu hareket karşısında olduğu yerde çakılıp kaldı. Sonra da hızlı adımlarla uzaklaştı.

Kısa bir süre geçmişti ki bir asker gelip beni o gece nöbetçi amiri olan sınıf subayımız Şevket Kuleli'nin çağırdığını söyledi. Odası, yarı loş bir ışık altındaydı. Ayakta duruyordu. İlk sözü:

"Sen de mi Brütüs?" oldu.

Olup biteni anlattım. Epey güldü. Selam verip odadan çıktım...

Hukuk fakültesi sınavlarına girmek için dilekçe verdim; dilekçem yırtılıp atıldı.

Lise son sınıfın ikinci yarısında yazgımı belirleyen bir olay oldu! Kuleli'den mezun olan öğrencilerin bir bölümü, Milli Savunma Bakanlığı adına İstanbul üniversitelerinin hukuk, mühendislik ve tıp fakültelerinde okuyorlardı. Bunun için öğrencinin dilekçe vermesi gerekiyordu. Haksızlığa ve adaletsizliğe dayanamadığım için ben de hukuk fakültesi sınavlarına girmek üzere dilekçe verdim...

Akşam mütalaalarının birinde, beni ve bir arkadaşımı sınıf subayımız Binbaşı Şevket Kuleli'nin çağırdığı haberini aldık. Yarı aydınlık üst koridorun ucunda bizi bekliyordu, her zaman olduğu gibi gene sağ ayağını sallıyordu. Biz kendisine doğru yaklaşırken kesin ve tok bir sesle:

"Pamukoğlu, senin dilekçeni yırttım. Sen Harp Okulu'na gideceksin!" dedi.

Benim yanımdaki öğrenciye ise;

"Sen de fakültelerden birini seç ve hemen dilekçeni yaz, bana getir," dedi.

O arkadaşımız, dilekçeyi yazdı ve götürüp teslim etti. Tıp okudu, askeri doktor oldu...

"Sancak muhafızlığı" ve "Brütüs olma" durumlarının şahsi dosyamın kayıtlarına geçtiği Kuleli'den, Kara Harp Okulu'nun İzmir Menteş'teki atış ve tatbikat bölgesine gittiğimizde, bu durum karşıma yeni bir sorumluluk olarak çıktı!

Menteş'e katılmamızdan üç gün sonra bölük komutanımız yüzbaşı çağırdı ve; "Dosyanı inceledim. Amirlerinin hepsi senin için çok iyi şeyler yazmışlar. Yüksek bir sicilin var. Sen bölüğün silah ve malzemelerinin bulunduğu deponun sorumlusu olacaksın. Şimdi üsteğmeni bul ve silahları ondan teslim al," dedi.

Üsteğmenle, içi Thomson ve Sten makineli tabanca, şarjör ve mermi sandıklarının bulunduğu çadıra gittik. Ciddi ciddi, tek tek numaralarını söyleyerek makineli tabancaları bana teslim etti. "Mermileri de sandıklarda," dedi.

Kendisine sordum:

"Çadırın nöbet işi nasıl olacak, yoksa ben bu çadırda mı yatacağım?"

Rahat ve lakayt bir tavırla;

"Onu bölük komutanına sor!" deyip gitti.

Kamp dönemi ve Ankara'da, bölüğün depo görevi sorumluluğunu bir yıl ben taşıdım...

***Askeri darbe dönemlerinde nerelerde bulunuyordunuz?**

27 Mayıs 1960 müdahalesinde Selimiye Askeri Ortaokulu birinci sınıftaydım. Gece yarısından sonra yüksek sesle konuşmalar ve koşuşturmalar nedeniyle uyandık ve sabaha kadar da uyuyamadık.

İlk derse girdik ama öğretmenler ancak öğleden sonra geldiler. Hatırladığım şey, asker ve sivil öğretmen ile yönetici subayların heyecanlı heyecanlı konuşmalarıdır. Çıkarabildiğim sonuç, böyle bir hareketin bekleniyor olmasıydı.

22 Şubat 1962 ile 21 Mayıs 1963, Albay Talat Aydemir'in darbe teşebbüsünde Kuleli Askeri Lisesi'ndeydim. Hareketin olduğu gecelerde öğrenciler olarak bizleri de Kuleli'nin iç avlusunda topladılar. Hiçbir hareket yapmadan sabaha kadar oturduk. Mesai başlayınca da derslere girdik. Bize kimse ne bir şey anlattı ne de bir şey sordu. Gece avluda beklerken şu söz kulaktan kulağa do-

laştı: "Okul komutanı (kurmay albay) odasında, kimin kazanacağını merakla bekliyor. Rengini belli etmiyor."

Yeni atanmış, üsteğmen olmuştum, 1971 muhtırası yaşandı.

12 Mart 1971 muhtırasında, Kandıra'daki alayda bölük komutanıydım. Yeni atanmış, aynı sene üsteğmen olmuştum. Bu birliği ve planlarını tanımaya çalışıyordum. İlk gece nöbetlerimden birinde, geç saatte odamda çalışırken alay nöbetçi amiri olan binbaşı telaşla odama geldi! O nöbetçi amiri, ben ise alay nöbetçi subayıydım. Alt kademelerde de tabur ve bölük nöbetçi subayları nöbetteydi.

Binbaşı heyecanla elindeki telgrafı bana uzatırken, "Biz şimdi ne yapacağız?" dedi.

Kâğıtta şu yazılıydı:

"Eski 2.Tümen Komutanı Tümgeneral Celil Gürkan, alayınıza gelirse tutuklayınız."

Mesaj, Ordu Komutanlığı'ndan geliyordu.

Ben tümen komutanını hiç görmemiştim ve şimdi tümen komutanı da değildi. Binbaşıya, "Emekli mi yoksa halen aktif görevde mi?" diye sordum.

O da bilmiyordu ama alayın eski subaylarından olduğu için Celil Gürkan Paşa'yı birkaç kez görmüştü. Bu tanıyor olma işi de binbaşıyı tedirgin ediyordu.

"Gelirse ben karşılarım," dedim.

"Ya, hareketimize katılın, alarm durumuna geçin derse ne yapacağız?"

"O zaman! Bir odaya davet edeceğiz. Çıkmamasını söyleyip kendisine çay ısmarlayacağız!" dedim.

Binbaşı bir ara, alay komutanı kurmay albayı aradı. Alay komutanı kışlaya gelirse, binbaşının endişe ve tedirginliği ortadan kalkabilirdi. Alay komutanı ne geldi ne de "şunu yapın veya yapmayın" diye emir verdi.

Celil Gürkan Paşa 12 Mart 1971 muhtırasına muhalifti. Aslında başlangıçta kendisi de o kadronun içindeydi. Sonradan dışlandıklarını ileri sürerek ayrılmıştı... Gelen giden olmadı...

12 Eylül 1980 darbesinde, Trakya, Keşan'daki tümenin harekât ve eğitim şube müdürüydüm. Kurmay yüzbaşıydım. Türkiye'nin her tarafı kaynıyordu ama Trakya sakindi. Gözlemime göre, subayları iki şey rahatsız ediyordu: Biri, her gün ortalama 20 kişinin öldürülmesi diğeri ise birkaç yerde kurtarılmış bölgelerin ilan edilmesiydi. Komuta kademelerinde neler oluyor, hangi ordularda ne gibi toplantılar yapılıyor, bizim bunlardan haberimiz yoktu...

12 Eylül sabaha karşıydı... Yeni atanmış olan tümen komutanı, neler yapmamız gerektiğini bana sordu.

11 Eylül sabahı tümen komutanı, Gelibolu'daki kolorduya çağrıldı. Saat 13.00 civarında döndü. Kısa bir süre sonra da beni odasına çağırdı. Oturuyordu ve masanın üzerinde hemen önünde de kalın, büyük bir zarf vardı. Sakindi, otur, deyip bana zarfı uzatırken; "Pamukoğlu, bu gece ihtilal olacak. Saat 03.00'te radyoyu dinleyip harekete geçeceğiz. O zamana kadar neler yapmalıyız?" diye sordu.

Ben 3 yıldır bu görevdeydim. Tümen komutanı ağustosta göreve başlamıştı. Alay komutanı olan iki albay da yurtdışı görevlerinden birkaç hafta önce birliklerin başına geçmişler, kıtalarını tanımaya çalışıyorlardı.

Ben, dosyadaki metinlere göz gezdirirken tümen komutanı; "Alay komutanlarına planları inceleyip hazır olmalarını söyleyeyim," deyince;

"Komutanım bizim iki planımız var. Bunlardan biri de sadece bizde bulunuyor. Onlar, okuyacak, inceleyecek, hedeflerin analizini yapacak. Buna zaman olmadığı gibi yanlış tertipler de alabilirler. Hepsini buraya, brifing salonuna çağıralım. Plan, doküman, mehaz bir tarafa; ben hepsine tek tek ne yapacaklarını anlatayım. Gidip birliklerini hazırlasınlar," dedim.

Saat 14.30'da bütün birlik komutanlarına planlarını ayrıntısına girmeden kim, nerede, ne yapacak anlattım. Soruları cevaplandırdım. Saat 15.30'da herkes birliğine gitmek üzere ayrıldı.

O gece ve müteakip günlerde bizim bölgemizde ne bir ölüm ne de bir yaralanma oldu. Silah kullanmayı gerektirecek bir durumla da yüz yüze kalınmadı.

***11 yaşından 55 yaşına kadar üniforma giymek nasıl bir duygu? Geriye baktığımızda, şu görevi de yapmalıydım, diye hayıflandığınız oluyor mu?**

Geçmişe ait hayıflanmamı gerektiren hiçbir şey yok. Çünkü meslek yaşamım hem piyade subayı hem de bir kurmay subay ve general olarak çok yüksek bir tempoda geçti. Her şeyi gördüm ve yaşadım. Teğmenliğim-kıdemli üsteğmenliğim arasında piyade subayı olarak, sınıfımın kadro ve görevleri birbirine hiç benzemeyen; er eğitim alayı, muharip alay ve hudut birliklerinde bölük komutanlığı yapmam çok önemliydi. Bu atama silsilesi, benim her birliği tanımama, imkân ve kabiliyetlerini görmeme imkân sağladı. Kurmay olmadan önce, ne nedir, ne değildir tam olarak biliyordum.

Kıdemli üsteğmenler, yeni kadro uygulaması gereğince yüzbaşılığa terfi ederken, piyade sınıfının birincisi bendim. İlk sınavımda kurmay akademisini kazandım ve 28 yaşında kurmay yüzbaşı oldum. Yüzbaşılıkta, başarı rozetlerinin hepsine sahiptim. Devremizden kurmay olan tüm sınıflar içinde beş kişi, yüzbaşılıktan binbaşılığa geçerken, erken terfi ederek mümtaz (seçkin) subay oldular. Birinci bendim.

Harp Akademileri Komutanlığı'nda plan şube müdürlüğü yaptıktan sonra, Silahlı Kuvvetler Akademisi öğretim üyeliğine atandım. Aynı yılın eylül ayında İstanbul Hasdal'da bulunan tümenin kurmay başkanı olan albay kalp krizi geçirince, binbaşı rütbesiyle o tümenin kurmay başkanlığına, gece gelen bir mesajla atandım.

Benim atamalarımı tayin kitaplarında görmek mümkün değildir.

İki yıl sonra yarbay rütbesiyle, Piyade Okulu'nda cereyan eden teğmen olayları nedeniyle gene bir eylül ayında, mesajla Piyade Okulu Kurmay Başkanlığı'na atandım. Benim atamalarımı tayin kitaplarında görmek mümkün değildi!

1990 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı, alay komutanların atamalarını yaptı ve albaylar birliklerine gidip görevlerine başladılar. Benim alay komutanlığı sıram erken terfilerime rağmen henüz gelmemişti. Aradan iki ay geçmemişti ki gene bir mesajla bu kez Uzunköprü'deki 42. Piyade Alay Komutanlığı'na tayinim çıktı. (Bu alay, Fahrettin Paşa komutasında Medine'yi savunan alaydı. Çanakkale Muharebeleri bittikten sonra trenle Arabistan'a sevk edilmişti. Kurtuluş Savaşı'nda ise Sakarya Muharebelerinde yer aldı.)

Hiç hesapta olmayan atamanın nedeni şu çıktı: 42. Alay'a önce bir kurmay albay atanmış, iki ay sonra görevden alınmış, yerine atanan kurmay albay da 9 ay sonra ben bu işi yapamayacağım diye Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na dilekçe verince görevden alınmış.

Bu alay, 1992 yılında, Kara Kuvvetleri'nin alayları içinde eğitim, disiplin, spor, atış ve harbe hazırlık seviyesi yönünden birinci oldu. Beni Ankara'ya çağırdılar. Kuvvet komutanı, "Üstün Birlik Nişanı" taktı ve Ameri-

kan Harp Okulu (West Point) eğitimini yerinde görmem ve incelemeler yapmam için oraya gönderdi. 13 gün kalıp döndüm...

1993 yılı askeri şurası için yapılan çalışmalarda terfi sırasında bulunan piyade kurmay albaylar arasında birinci sıradaydım.

Hakkâri teklif edildiğinde, hemen gidiyorum, dedim.

Sonradan öğrendiğimize, arkadan da gazetelere yansıdığına göre bazı general ve general adayları Hakkâri'ye gitmek istememişler. 1993 Haziran'ında, önce Kara Kuvvetleri Komutanı, 45 dakika sonra da Genelkurmay Başkanı beni çağırıp görüştüler. Her ikisi de bana teklifi yaparlarken, yaşadıklarından olacak, temkinli ve tedbirliydi. "Önce ailene sor!" sözlerini reddederek "Hemen gidiyorum," dedim. İki gün sonra hareket ettim, ağustos başında da tuğgeneral olarak, Hakkâri Dağ ve Komando Tugay Komutanlığı ve Hakkâri Güvenlik Komutanı olarak atandım.

Kıbrıs'ta Tümen Komutanlığı ve Piyade Okul Komutanlığı gibi Kara Kuvvetleri'nin seçkin ve mümtaz birliklerinde komutanlık yaptım. Tümgeneral olarak bunların daha üstünde ve ötesinde başka bir kıta da yok zaten. Tümen, bütün dünya ordularında savaş alanında generalin, icraya doğrudan dahil olduğu temel birliktir...

***Askerlik mesleği, sizin karakterinizin oluşmasına doğrudan veya dolaylı bir katkı sağladı mı?**

Hayır! Askerlik karakter kazandırmaz. İnsanın karakteri, kişilik yapısı daha önce de anlattığım gibi 12 yaşında şekillenmiş ve bitmiştir. Genleri ve çocukluk yaşamı karakterin mayasıdır, köküdür. Temelidir.

Askeri okullar nasıl iyi bir asker olunur, bunun tema ve konularını anlatır. Savaş prensipleri, hareket tarzları, durumun kıymetlendirilmesi, muharebe esasları ve tümü ile bunların olumlu ve olumsuz taraflarını açıklar.

Bu söylediklerim de harp okulu, sınıf okulu ve kurmay akademilerinde verilir. Ancak verilen derslerden de sizin neyi, nasıl anladığınıza bağlıdır. Gerçek tecrübe sahibi subaylar bilirler ki anlatılanların hiçbiri sizi "o" ana hazırlamaz.

Okul okuyarak savaşçı olunmaz... Yaratılışınızın savaş sanatına yatkın olması lazımdır. Bir kuş nasıl tarif edilir? Kanat, kuyruk, gaga, sık tüyler, tırnaklı ayaklar ve her koşulda uçabilmek değil mi? Pekiyi, serçe ve kumru kuş mu? Kuş! Atmaca, şahin ve kartal ne? O da kuş! Tür olarak hepsi kuş ama yetenekleri çok farklı. İnsan da tıpkı öyle.

Korku, cesaret, sezgi gücü nedir, denilirse bu duygular, örnek verilebilecek olaylar içinde, incelenebilir. Burada bahsedilen temelin ne olması gerektiğidir.

Disiplinli güç, başarının anahtarıdır.

İyi savaşçı olmaya çalışmanın bir yolu yok mu, diye sorarsanız, var! Dünyaca ünlü generallerin biyografilerini okumak... Çünkü onların zihin ve sinir sistemlerinin çalışma tarzı ve biçimi farklı. Gayri nizami harbi öğrenmek isteyenlerin mutlaka Alberto Bayo, konvansiyonel harbi öğrenmek isteyenlerin de Erwin Rommel ve George Patton gibi aykırıların biyografilerini ezberlemeleri gerekir.

Askerliğin bana kazandırdığı "disiplinli gücün, başarının anahtarı" olduğudur. Savaş sanatı veya başka bir alanda bu olmadan ve kurulmadan büyük işler yapılamaz, hedeflere ulaşılamaz.

Disiplin, tek başına en kıymetli güçtür. "Kim, ne maksatla, ne zaman, nerede, nasıl, ne yapacak" sorusunun temelini teşkil eder ve bu soruların doğru cevaplandırılmasını sağlar...

***Sayısız nişan ve madalya, beş tane Üstün Birlik Nişanı'na sahip tek kişi olmak nasıl bir duygu? Ast ve üstlerinizle ilişkileriniz nasıldı?**

Ast ve üstlerimle ilişkim her zaman mesafeli ve ciddi olmuştur. Disiplinden asla taviz vermem, bunu da hem üstümden hem de astımdan beklerim. En yakın çocukluk arkadaşım dahil bana açık saçık magazinsel şeyler anlatamaz ve buna cesaret edemez. Alt kültür ve kenar mahalle söylemlerinden nefret ederim...

Türk Ordusu'nda "5 Üstün Birlik Yetiştirme Nişanı"na gelince; kanun koyucular, asteğmenlikle mareşallik arasında, bir subayın bu nişanı ve beratını ancak

3 kez alabileceğini hesaplamışlar. Tümgeneralliğin ikinci yarısında bana verilmiş olan "Üstün Birlik Yetiştirme Nişanı" 5 taneydi. Kıbrıs'tan, Tümen Komutanlığı'ndan İstanbul Tuzla'ya, Piyade Okul Komutanlığı'na atanınca, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Personel Başkanı'nı aradım ve ona; "Kanunda 3 yazıyor, bende 5 tane var. Kanunu çiğnedim!" dedim. Şaşırdı...

Bir iki gün sonra beni aradı; "Evet, doğru... Buna yeni bir düzenleme yapılması gerekiyor," dedi.

Mevzuat değişikliği bir yıl sürdü. 3 nişandan fazla alınması halinde, hak sahibinin özel bir nişan taşıması esası getirildi ve yeni bir rozet tasarımı yapıldı.

Ben, o nişanı takmadan emekli oldum... Zaten başka kimse de yoktu.

Ölüm, insanların eşitlenmesidir.

***Ölümü göze aldığınız durumlar oldu mu?**

Ölüm, insanların eşitlenmesidir. Birkaç kez yaşadım. Her karşılaşma aynı derecede olmayabilir. İlki ilkokul üçüncü sınıfta iken oldu. Yüksek bir kayalıktan balıklama denize atladım. Su tahmin edemediğim kadar sığmış. Tek başınaydım, yanımda kimse yoktu. Başım şiddetle yosunlu bir kayaya çarptı. Kendimden geçtim ve yukarı çıkmaya çabalayacak kadar gücüm kalmadığını da saniyeler içinde hissettim. Boğulmakta olduğum kesindi. Zaman kavramı ortadan kalktığı için suyun dibinde ne kadar kaldığımı bilemiyorum. Birden bilincim açıldı ve

zonklayan başımla suyun üstüne fırladım. Ölümle kesinkes yüz yüze geldiğim ilk an buydu.

Sonraki olayda Samsun'daki 56. Er Eğitim Alayı'nda bölük komutanıydım. Rütbem teğmendi. Alayın hemen yakınında Amasya'daki tümenin "Kara Havacılık Takımı" vardı. Araçlar ise keşif ve gözetleme amaçlı küçük uçaklardı. Pilotların hepsi üsteğmen rütbesindeydi. Alayın bir subayı gibi gece nöbetlerini birlikte tutuyorduk. Teğmen rütbesindeki subayların uçma heveslerini de bildiklerinden, bir öğleden sonra uçuşu için Üsteğmen Engin bana haber gönderdi. Eğitim alanından uçuş pistine gittim.

Uçuş planı, Samsun-Bafra-Alacam-Gerze-Sinop ve Ayancık güzergâhı idi. Benim de Gerzeli olduğumu bildiği için uçmak istersem diye çağırmıştı.

Ekim ayıydı ve ramazandı. Tüm güzergâhı, genelde sahile paralel uçuşla geçtik. Gözü kara bir pilottu. Bizim bağın üzerinden geçerken neredeyse araziyi yalayacaktı. Hiçbir şeyden haberi olmayan annem, babam ve bizim arazide çalışan kadın erkek herkes beni gördü ve el salladılar. Bu beklenmedik durum hepsini şaşırttı.

Dönüşte, Bafra ovasının üzerindeyken bana "Şu köy yoluna ineceğim," dedi. Aşağı bakınca yolun bir bölümünü gördüm. Akşam olmasına az bir zaman kalmasına rağmen "Niçin buraya iniyoruz?" diye de sormadım.

Cesna tipi iki kişilik uçak, yola inmek üzere doğu-batı istikametinde iyice alçalmışken, yolun sağında bulunan okuldan akşam paydosundan çıkan öğrenciler, yolun soluna geçmeye başladılar. Yol ilkokul öğrencileriyle doldu.

Uçağın sol kanadı yel değirmeninin pervanesine çarptı!

Üsteğmen Engin uçağın başını aniden yukarıya kaldırdı. Kısa bir süre sonra da uçağın sol kanadında büyük bir gürültü koptu. Kanat, bir yel değirmeninin pervanelerine çarpmıştı. Hemen düşmedik, biraz yükseldik ve sonra uçak, havada vurulan bir ördek gibi hızla aşağı inmeye başladı. Bütün bunlar birkaç saniye içinde oldu. Üsteğmen, düşme anında birkaç öfkeli laf söyledi...

Bu tip uçakların yanma süresi 56 saniye kadardır. Toprağa çarpar çarpmaz alevler içinde kalabilirdi ama patlama olmadı.

Pilot önde, ben arkadaydım ve o çıkmadan çıkamazdım. Uçaktan önce o atladı, sonra ben atladım ve ikimiz de 25-30 metre uzağa kadar koşup yere yatıp beklemeye başladık. Uçağın motoru hâlâ kesik kesik çalışıyordu.

Bu arada olup biteni gören köylüler, kadın erkek, çoluk çocuk bölgeye koştular ama uçağın çok uzağında kalarak, durumu gözetlemeye başladılar.

20 dakika sonra birbirimizle işaretleşerek ayağa kalkıp uçağın yanına gittik. Bana "Osman sen Alay'a git. Tümene haber versinler. Ben burada bekleyeceğim," dedi.

Oradan geçen bir köy minibüsüne binerek Bafra'ya gitmek üzere ayrıldım. Birkaç kilometre gitmiştik ki minibüsün lastiği patladı. Bu kez, bir köylü dayının traktörüne bindim ve beni Bafra'ya kadar götürdü.

Bafra garajında Cadillac markalı bir taksiye bindim ve şoföre, "Bu araçla, bugüne kadar hiç yapmadığın bir hızla beni Samsun'daki alaya götür," dedim.

Beni eğitim kıyafetli, teçhizatlı ve tabancalı gören şoför, "Teğmenim, kötü bir şey mi oldu?" deyince "Neredeyse olmak üzereydi!" dedim...

Alaya ulaşıp nöbetçi amirine bilgi vermemle alay, tümen, idari makamlar ve jandarma alarma geçti. Ankara'dan inceleme heyetleri geldi. Engin Üsteğmen, "Motordan gelen ses, uçağı Samsun'a kadar götüremeyeceğim kanaatini uyandırdığı için, Bafra ovasına inme kararı verdim," dedi.

Uçak iki hafta sonra sökülerek, beş askeri kamyonla, Erzurum'daki ana tamir fabrikasına götürüldü...

İlerleyen yıllarda, çatışmalar sırasında iki kez roket atışına maruz kaldım. Bunlardan biri Çukurca'nın Kazan vadisinde oldu. Çatışmalar biraz kesilir gibi olduğunda ayağa kalktım ve ateş etmeye devam eden askerlere bazı emirler vermeye başladım. Vadinin kuzeyindeki sarp kayalıklardan hiç ateş edilmemesine rağmen orada da bir terörist grubu olduğunu, yanımdaki binbaşıya söyledim. Birden, önce kulakları tırmalayan bir ses geldi, arkadan da bir roketin üzerimize geldiğini gördüm. Mesafe uzak, roketin ilk hızı da düşük olduğundan, uçuşunu izleyebilmiştim. "Tam siper!" diye bağırıp kendimi 15-20 metre öteye fırlattım. Ro-

ket tam benim bulunduğum noktaya düşüp parçalandı. Yeni bir atış yapılamasın diye, tahmin ettiğim yeri seri atışla baskı altına aldım...

İki roket attılar, biri 25-30 metre önüme, diğeri 10 metre gerime düştü.

Kuzey Irak kamplarına yaptığımız harekâtların birinde ise bulunduğum yeri tespit ettiklerinden üzerime iki roket attılar. Biraz dinlenmek için bir kayanın üzerinde oturuyordum. Roketlerin biri 25-30 metre önüme diğeri de 10 metre gerimde bulunan kayalık boşluğa düştü. Önümde patlayan roket, benim sol ilerimde bulunan askerlerden üçünü hafif yaraladı...

1994 Nisan ayında dağ ve komando tugayı olarak Basyan, Avaşin, Zap kamplarına taarruz ettik. Amaç, Nisan ayından sonra yurtiçine girecek ve seçtiği hedeflere saldıracak olan PKK gruplarını topluca yakalayıp imha etmekti. Avaşin'de 200-250 kişinin olduğuna dair istihbaratımız vardı. Çatışmalar başladığında öğrendik ki 420 PKK'lı bulunuyordu. Meğer onların tabiri ile "Güney Bölge Koordinasyon" toplantısı varmış. Zap kampındaki gruplar da Avaşin'deymiş...

Harekât planına göre üç Dağ Komando Taburu sınırı gece yarısından sonra geçecek, bir tabur da kaçmasınlar diye Avaşin'in güneyine, havanın aydınlanması ile birlikte helikopterle, uçarbirlik olarak taşınacaktı.

Gece, kuzeyden sınırı geçen Dağ Komando Taburlarına, şafak vaktine kadar PKK'lıların hiç tepkisi olmadı. Sızma yılan gibiydi, kamptakiler de böyle bir şeyi beklemediklerinden tedbir almamışlardı.

Havanın ışımasıyla şiddetli bir muharebe başladı. Güneye, tabur indirecek olan helikopterlerin üzerine, çok sayıda Doçka hava savunma silahı ile yoğun bir ateş başladı. Teröristler çekilme yollarının kesilmek istendiğini fark etmiş, sadece uçaksavar değil, her tip silahla helikopter harekâtına mani olmak istiyorlardı. 4-5 helikopter isabet aldı ama uçuşlarına mani olacak bir durum olmadı. Böyle devam edemezdi... Kampın güneyine indirmeyi durdurdum. Ancak ilk hamlede 50-60 asker kampın güneyine atılmış ve orada mevzilenip kalmışlardı. Kuzeyden ilerleyen taburlar zaten hızlıydılar ama daha da süratlenmeleri emrini verdim. Avaşin kayalık, parçalı, çukur ve irili ufaklı vadileri içerdiğinden, ilerlemenin bir ölçüsü vardı. PKK'lılar kampı avuçlarının içi kadar iyi biliyorlardı ve sayıları da azımsanmayacak kadar fazlaydı. Çok PKK grubu yakalamak bizim için mükemmel bir şeydi ama asıl kritik olan, güneye indirdiğimiz, neredeyse bir takım kadar olan askerimizin güvenliğiydi...

Yapılacak tek şey vardı; tehdit altındaki askerlerin yanına gitmek...

Yapılacak tek şey vardı! Taarruzdaki taburları daha da şevke getirmek, güneyde yalnız kalan askerlerimize moral vermek için onların yanına gitmek...

Yanımdaki kurmaya, "Bir helikopter çağır," dedim. Üzerime yedek şarjörler ve ilave el bombaları aldığımı görünce, niyetimi anladı! "Komutanım, yapmayın!" dedi. Gülerek, "Sen komutan olursan yapmayabilirsin," dedim.

Pilota maksadımı söyledim. Hepsinin olduğu gibi bu pilotun da gözü karaydı. Önce doğuya doğru uçup Avaşin'i batıda bıraktı. Sonra güneye ilerleyip alçak uçuşla bizim askerlerin bulunduğu kesime gelince, ben ve yanımdaki beş asker hemen helikopterden yere atladık. Tekrar güneye dönen helikopter gözden kayboldu.

Bu hareket şunu sağladı! Bulundukları yerde yalnız kalan ve üzerlerindeki baskı gittikçe artan askerler, artık 50-60 kişilik değil, generalleri de yanlarında olduğu için 250-300 kişilik bir güçte olduklarını hissediyorlardı. Moralleri çok yükselmişti.

Kuzeyden taarruz eden taburlar, benim nerede olduğumu öğrenince daha da şiddetli olarak hücuma kalktılar.

Güneye indirilen askerlerden sadece biri parmağından yaralandı.

Dört günde harekâtı bitirip döndük. Hiç şehit ve yaralımız da olmadı. Sebebi; harekât, tam bir baskındı...

***Televizyon programlarının birinde, bir profesör, sizin emrinizle iki Amerikan helikopterinin düşürüldüğünü söyledi... Üniversitelerde verdiğiniz konferansların**

birinde ise bir öğrenci, babasının sizin subaylarınızdan olduğunu ve sizin iki ABD helikopterini düşürdüğünüzü anlattığını, söyledi. Ve sordu: "İki ABD helikopteri düşürdünüz mü?" Siz gülerek, "Düşmüşse düşmüştür!" dediniz. TV programı ve konferansın videosu da hâlâ internetten izlenebiliyor. Bu söylenenler oldu mu?

"Olmuşsa olmuştur!" demeyeceğim, anlatayım:

1995 baharında, Kuzey Irak'a bütün cephe boyunca, büyük kuvvetlerle Çelik-1 Harekâtı yapılmıştı. Bu harekâtta Dağ ve Komando Tugayı, Hakurk bölgesinde operasyon yaptı. Kampların en genişi ve en sarpı Hakurk'tur. Biz 37 gün kaldık ve temizleyip kışlalarımıza döndük. Avaşin, Zap ve Metina kamplarına ise bölgeye gelen başka birlikler harekât yaptılar. Ve bu faaliyetleri biz döndükten sonra da üç hafta kadar sürdü. Sonra Hakkâri coğrafyasından ayrıldılar...

Çelik-1 Harekâtı'nda daha üç ay geçmişti ki Basyan, Avaşin, Zap kampları, PKK grupları tarafından dolduruldu. Miktarlar bugüne kadar bildiğimiz ve alıştığımızın çok üstündeydi. Subay, astsubay atamaları da gelmiş, gidecek olanlar ilişiklerini kesiyor; atananlar da birer birer Hakkâri'ye geliyorlardı. Kritik bir durumdu, karar vermem gerekiyordu. Taarruza karar verdim...

İlk gün PKK ile 32 ayrı yerde göğüs göğüse çarpışmalar yaşadık.

Hiç karşılaşmadığımız bir durumla yüz yüze geldik ve ilk gün 32 ayrı yerde çarpışmaya girdik. Bizim iç konuşmalarımızın kesintiye uğramaması için Güven Dağı'na kurduğumuz role istasyonundan PKK'nın 28 telsizi de istifade etmeye kalkışınca roleyi kaldırttım. Daha önce de göğüs göğüse denilebilecek çarpışmalar yaşamamıza rağmen bu defa neredeyse her yerde göğüs göğüse geldik. İlk günün gecesi, taburlarımızın komuta grubundan birine teröristler birkaç metre mesafeye kadar yaklaştılar. Harekât cephesi 60 kilometreyi buluyordu. Gece olduğu için de kritik durumda kalan bir unsura yardım edebilme imkânımız yoktu.

Ertesi gün üç kampı da temizledik, silah ve mühimmat aramaya başladık. Bu operasyonun yurtiçi ve yurtdışındaki etkisi büyük oldu. Önce Türk gazeteciler sonra da yabancı gazeteciler helikopterlerle gelip bilgi aldılar. Türklere bizim sınır hattında bilgi verilirken, yabancılar operasyon yaptığımız kampları da havadan görmek istediler. Aradıkları tek şey vardı: Acaba kampların güneyinde bulunan köyleri de yakıp yıkıyor muyduk?! Zarara uğrayan yerleşim yeri ve köy göremeyince, üzüldüklerini suratlarından ve gözlerinden anladım.

ABD helikopterleri PKK'lılara birtakım malzemeler atıyordu, "vurun" emri verdim.

İşte bu harekât sırasında, Avaşin kampının güneyinde, kuyruk kısmında ABD bayrağı rumuzu bulunan iki Skorsky helikopterinin PKK'lıların bulunduğu yere birtakım malzemeler attıkları, alçalıp yükseldikleri haberini aldım. Ben Zap bölgesindeydim. Bu tarafta benzer bir faaliyet yoktu. Önce iki bölük komutanı sonra da tabur komutanı aynı şeyi söyledi. Ama bu konuşmaların hepsi bir iki dakika içinde oldu.

"Hangi silahların menziline giriyorsa, vurun!" emrini verdim.

10 dakika geçmedi, PKK'lılara ve helikopter faaliyetlerine en yakın olan bölük komutanı aradı:

"İki helikopter de yara aldı. Biri yalpalayarak diğeri düz uçuşla güneye doğru kaçtılar komutanım."

"Nişancılara tebriklerimi ilet," dedim...

Operasyondan kısa bir süre sonra güneydeki köylerden birinin 100 metre kadar yakınındaki düzlükte iki helikopter gördüklerini, birinin yan yatmış şekilde, diğerinin ise normal park halinde bulunduğu haberini muhbirler getirdi...

***Kılıç kuşanmak nasıl bir duygu, kaç kılıcınız var?**

İki kez kılıç kuşandım, biri asteğmen rütbesiyle subay olurken diğeri ise general olduğumda. İlkindeki duygu, ikincisindekinden daha güçlüydü. Çünkü yıllarca okumuş ve subay olmuştum. Kılıç artık törenlerin bir sembolüydü ve sadece özel günlerin gösteri silahıydı.

Köroğlu'nun dediği gibi; "Tüfek icat olmuş ve mertlik bozulmuş"tu.

Benim subay ve general kılıçlarım şimdi Gerze'deki kütüphanemin duvarını süslüyor. Yılda bir defa da bakımlarını yapıyorum...

Geçmişe geri dönsem, yine aynı şeyleri yaparım.

*21 yıldır üniformanızdan uzaktasınız. O günlere dair en çok neyi özlüyorsunuz?

Üniformamı çıkartmış olmak o günleri özlememi gerektirmiyor. Böyle bir duyguya da sahip değilim... Hayat bir dizi aksilikleri de içerir. Üzüntü ve huzursuzluk çoğunlukla, dönüp geriye takılmaya ya da kaygılı gelecek beklentisine bağlıdır. Ne, nasıl yapılması gerekiyorsa, o günün koşullarında yapılmıştır. Geçmişe geri dönsem, yine aynı şeyleri yaparım...

*Büyük general ve demir general kime denir?

Savaş meydanları ve muharebe sahasında savaş sanatının ustası olduğunu ispatlamış general, büyük asker ve büyük generaldir. Her ülkenin tarih kitaplarında yer almışlardır. Askerler içerisinde de ün ve şöhretleri yüksektir. Bunlar, yırtıcı arazi generalleridir.

Milliyet söz konusu olmaksızın ortak özellikleri şunlardır: "Cesaret+zekâ+sezgi gücü+kendine yüksek güven."

İskender'in bir sözü vardır: "Bir kuzunun komuta ettiği aslanlar ordusu beni korkutmaz. Bir aslanın

komuta ettiği kuzu ordusu için ise aynı şeyi söyleyemem."

Halk tabiri ile tarif etmek gerekirse: "Düşmana korku salandır."

SİYASİ HAYATI

***10 yıl süren siyasi yolculuğunuz için neler söylersiniz?**

Siyasi yolculuğumun, hiç de hesapta olmayan bir ilk basamağı var!

2006 yılının Temmuz ayında Gerze'de iken bir telefon geldi. Arayan İstanbul'da yaşayan bir iş insanıydı. Rahşan Ecevit Hanımefendi'nin benimle görüşmek istediğini bildirdi. "Sebep ne?" diye sorduğumda ise bilmediğini söyledi.

Bir gün sonra Ankara'ya geldim ve rahmetli Bülent Ecevit'in bir zamanlar kütüphane ve çalışma odası olarak kullandığı Oran'daki evinde rahmetli Rahşan Hanım'la görüştüm.

Rahşan Hanım'ın yanında Emrehan Halıcı Bey, benim yanımda ise irtibatları sağlayan iş insanı vardı. Kısa nezaket konuşmalarından sonra, ben daha görüşme sebebinin ne olduğunu sormadan Rahşan Hanım konuyu açıkladı:

"Paşam, yurtsever birisiniz. Ülkemiz için büyük fedakârlıklar yaptınız. Toplum, sizi seviyor ve sayıyor.

Kabul ederseniz sizi Demokratik Sol Parti'nin genel başkanı olarak görmek istiyorum," dedi.

Hiç beklemediğim bir durumla karşılaşmıştım.

"Bu nasıl olacak?" diye sordum.

Açıkladılar: "Önce partiye üye olacaksınız, sonra kurultayda delegeler sizi genel başkanlığa aday gösterecekler ve seçilerek genel başkan olacaksınız."

Sordum: "Kurultay ne zaman yapılacak?"

"Kurultay en kısa zamanda yapılsa da siz genel başkan olarak seçilemezsiniz. Çünkü delegeleri mevcut genel başkan seçti. Hepsi onun adamı. Bu sebeple size oy vermezler," dedi.

Bu işlerin amatörü olarak sorulara devam ettim:

"Nasıl olacak o zaman?"

"Biz ikimiz beraber Anadolu ve Trakya'daki il ve ilçe örgütlerini tek tek dolaşacağız. Delegeler ve üyeler sizi yakından tanıyacaklar. Sonra da kurultayda aday olacaksınız," dedi.

İl il gezmek stratejik ve taktik esaslara dayanmıyordu.

İl il gezme hiç de bana uygun bir iş değildi. Stratejik ve taktik esaslara da denk gelmiyordu. Kurt bir siyasetçi olan Rahşan Hanım, sonraki konuşmalarımdan isteksiz olduğumu hemen fark etti.

Görüşme 1,5 saat sürdü. Bunun 1 saati benim sorularımla geçti. Ama hepsini sabırla ve tek tek cevaplandırdı.

Klasik, yeniden görüşme temennileriyle ayrıldık. Kapıya kadar benimle birlikte gelen Emrehan Halıcı Bey,

tam dışarı çıkacağım sırada; "Paşam, Hanımefendi ilk kez birine 1,5 saat ayırdı ve sizi, sözünüzü hiç kesmeden dinledi," dedi... Başka bir görüşmemiz de olmadı.

Hak ve Eşitlik Partisi'ni (HEPAR) 2008 yılında kurdum. Kurdum diyorum, yanımda tek bir kişi bile yoktu. Yaptığım iş, sadece internetten bir çağrı yapmaktan ibaretti.

Partinin adının "hak ve eşitlik" olma sebebi ise benim kuşağımın, ülkede bu iki kelimenin varlığını tam olarak görmemesiydi...

Genç ağırlıklı, her yaştan çok sayıda insan partiye katıldı, il ve ilçelerde görev aldı. Parti kurulmuştu ama ne profesyonel bir siyasetçi ne de elde para vardı!

Partinin ilk kurultayına, bütün partileri ve meclisteki milletvekillerini davet ettik. Rahmetli Süleyman Demirel ve Rauf Denktaş dışında kimse telgraf göndermediği gibi temsilcileri de katılmadı.

HEPAR kurulduktan dört gün sonra Vatikan Radyosu bizden söz etti; "Bu parti farklı," dediler.

Partinin kurulmasından yedi ay sonra Türk siyasi hayatında ilk defa bir şey oldu! Avrupa Parlamentosu'nun her altı ayda bir Türkiye'ye gönderdiği "ilerleme raporunda" Hak ve Eşitlik Partisi yer aldı. Denilen, özetle şuydu: "Büyümemeli, genişlememeli!"

O tarihte, Türkiye'deki partilerin sayısı 50'yi aşkındı, bir kısmı da uzun yıllar siyaset sahnesindeydi. Avrupa Birliği, bunların hiçbiri hakkında en küçük bir şey söylememişti!

Rahmetli Denktaş, Kıbrıs'ta tümen komutanlığım sırasında ara sıra gelirdi, sohbet ederdik. Parti kurulduktan bir yıl kadar sonra, bir program için Kıbrıs'a gittiğimde kendilerini ziyaret ettim ve Avrupa Birliği'nin tutumunu anlattım. Hiç yadırgamadı ve şunu söyledi:

Rauf Denktaş: Avrupa Birliği partiden değil, Osman Pamukoğlu'ndan korkuyor!

"Paşam, ben bu keferelerle 50 yılı aşkın bir süredir mücadele ediyorum. Ciğerlerini bilirim... Onlar, partiden falan korkmazlar. Para ile satın bile alabilirler. Onların korkup çekindiği sizsiniz. Sizin kim olduğunuzu da herkesten çok iyi bilirler..."

Mali bir destek görmediğimiz için aidatlarla faaliyetleri yürütmek hiç de kolay değildi. Genel Merkezin kira borcu 80 bin lirayı bulunca hayatımda ilk defa babamdan para istedim. Ama bunu annem aracılığıyla yaptım. Anneme söylediğimde ise şunu dedi:

"Siyaset için para istediğini söylersem, bu adam beni boşar!"

102 yaşında ölen babam, o tarihte 88 yaşındaydı.

Annem, "İhtiyacı var herhalde," deyince;

"Allah Allah! Onun para isteme âdeti yoktur. Bir sıkıntıya falan mı düştü?!" diyor.

100 bin lira geldi. Bunun 80 binini kiraya yatırdık, 20 bin de cari harcamalar için kullanıldı.

Bu ayrıntıyı anlatma nedenim şu: Hiçbir yerden ve kişiden bağış almadan faaliyetlerimizi yürütmek zorunda kaldık. Sanki bir mekanizma bizi balıkçı ağının içinde

tutmak istiyordu. Nereye el uzattıysak boşlukta kaldı. Bugün "Keşke, Hak ve Eşitlik Partisi 5 yıl daha devam etseydi, siyaset başka olurdu," diyenlere söylenecek söz:

Geç kalmak kötüye işarettir!

"Geç kaldınız. Geç kalmak kötüye işarettir."

Televizyon ve gazetelerin ambargosu yanında kendilerinden oy alabileceğimizi hesaplayan bazı partilerin yayın organları da direkt veya dolaylı olarak akılları sıra kötüleme gayretlerine girdiler.

Parti ağırlıklı olarak gençlerden meydana geldiği için propaganda çalışmaları da onlar üzerinden yürüyordu. Her yerde karşılaştıkları, özellikle de 50 yaş üzerindeki kadın ve erkeklerden duydukları şuydu, tıpkı papağan gibi:

"Osman Paşamızı çok severiz ama oyları bölüyor!"

Parti, kuruluşundan iki yılı biraz aşkın süre sonunda seçimlere girdi. Örgütlenmemiz sadece 43 il ve onların ilçelerini kapsıyordu. Yani Türkiye'nin yarısında vardık. Yılların iki partisi, imkânları bizden katbekat yüksek, mukayese bile edilemez olan Demokratik Sol Parti (DSP) ve o tarihteki İşçi Partisi'nden (şimdiki adıyla Vatan Partisi) daha çok oy aldık...

Partilerin mali denetimini Anayasa Mahkemesi (AYM) yapıyor. Bir raportör, bu mahkemeye her yıl gönderilen yıllık maliye hesapları denetleyip raporunu 15

kişilik kurula sunuyor. Sonuç da ilgili partiye, mahkemenin kararı olarak geliyordu.

Hak ve Eşitlik Partisi'nin mali hesaplarına bakan raportör her kimse, partiye tavrı kesinlikle olumsuzdu. Bir ilçede parti binasına diyelim iki tüp alınmış, faturayı kabul etmiyor belge de istiyordu. İlçe başkanı bir yer tutamayıp kendi dükkânını ilçe ofisi olarak mı kullanıyor. Orada kullanılan elektrik, su ve doğalgaz hesaplara dahil edilmediyse uygunsuz buluyordu.

Birkaç yıl üst üste Anayasa Mahkemesi kararı olarak HEPAR'a 400-450-500 bin lira ceza geldi. Mahkeme kararı Ankara Defterdarlığı'na gittiği için hemen banka hesaplarımıza (olmayan hesaplara) el konuluyor. Genel merkeze de ödenmediği takdirde icra geleceği yazıları gönderiliyordu.

Mahkeme kararları siyasi partilerin konularına bakan savcılıklarına gittiği için üç kez, ayrı ayrı savcılar tarafından ifade vermeye çağrıldım.

Savcılar tecrübeli ve makul insanlar olduğu için bu tip işlerin ne olup olmadığını çok iyi bildiklerinden dava açmadılar... Onlara "Bu nasıl bir mahkeme kararı, yargılama yapmadan, sanki mahkeme edilmişiz gibi böyle bir hüküm verilebiliyor? Kanun, partinin mali işler sorumlusunun, genel başkan yardımcısının ifadesine başvurulmasına amir. Kanunun bu maddesini uygulamıyorlar. Kararı reddediyorum," dedim.

Bir defasında savcı dayanamayıp şunu söyledi: "Sizin partinizin yıllık geliri, diğer partilerin bir akşam kokteylinin parasını bile karşılayamaz."

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na, 3 sayfalık öyle bir yazı yazdım ki mahkemeye gelen evrakları kontrol ederek kabul eden müdüre, metni okuyunca almak istemedi.

Parti hukukçusu, evrakı almadıklarını söyleyince başka bir partiliyi yeniden gönderdim ve sonunda yazıyı teslim aldılar!

Ertesi gün, randevu alarak AYM başkanı ile görüşmeye gittim. Mesaileri bitmek üzereydi. Odasında 2 saat görüştük. Samimi ve iyi niyetliydi ama zihninin çok yüklü olduğu da anlaşılıyordu. Örneklerle anlattığım her şeye hak verdi. İlgileneceğini söyledi ama önceden verilen hükümlerin geri alınamayacağını belirtti.

"Bir raportörün hazırladığı, başka kimsenin görüşü alınmamasının yanında, savunma dinlenmeden, mahkeme edilmiş gibi hüküm verilmesini kabul etmiyorum," diye açıkladım ve "Bu raportör kimse, kesinlikle parti ile uğraşıyor," dedim...

Particiliğin bir de halk boyutu var ki, dostlar başına! İlk seçimde Hak ve Eşitlik Partisi meclise giremeyince partiye mensup kadın ve erkeklerin büyük bir kısmı çil yavrusu gibi dağılıp kayboldular! Meğer her şey milletvekili olmak içinmiş, hatta bazılarının bakan olma hayalleri bile varmış; ülke, millet hepsi boşmuş...

Particilik ancak kesin inançlı ve idealist insanlar tarafından yapılacak bir görevdir.

Buradan çıkarılan ders şuydu: Parti, Mevlana gibi kollarını açıp gelen herkesi üye yapmamalı, il ve ilçe başkanlıkları vermemeliydi. Particilik ancak kesin inançlı ve idealist insanlar tarafından yapılacak bir görevdi, test ve sınavlardan geçirilmeden üye yapılmamaları gerekiyordu.

Partiyi kurmaktaki amacım, farklı bir siyasal ve politik çıkış yaparak, bu sahayı kirli ve bozuk gören gerçek yurtseverleri, bir çatı altında toplamaktı, olmadı.

Tüm engellemelere rağmen partiyi gene de 10 yıl aktif olarak tuttuk. Devam etmenin bir âlemi yoktu. Kapattık. Diğerleri neyse nedir ama biz buyuz!

Herkes, kendi kararını kendi vermeyi öğrenmek zorundadır. Hayatın anlamı nedir? Bulmalıdır...

2012 yılında *Siyasetin Sefaleti* isimli bir kitap yazarak da Türkiye'de bu işlerin nasıl döndüğünü anlattım.

Cumhuriyet, hak arayan ve hesap sormasını bilen halkın (insanların) rejimidir. Cesaretli ve hep radikal yaşamaktır. Cumhuriyet alkışla olmaz.

***Devlet nedir ve devlet hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?**

Hem özgürlüğü hem de diğerleri üzerinde hâkimiyet sahibi olmayı seven insanoğlunun, adalet ve yaşam güvenliğini garantilemek için meydana getirdiği siyasi bir örgütlenmedir.

Devlet, "kalabalık" bir grup insan hemfikir olduğunda ve "herkes herkesle anlaşarak" herhangi bir "insana" veya "bir grup insana" büyük oranda herkesi temsil etme hakkı verildiğinde, yani "temsilci" olarak kabul ettiğinde kurulur...

Devlet güç demektir, genel bir güç mevcut değilse kanun yoktur.

"Lehte ve aleyhte" oy veren herkes, barış içinde yaşamak ve diğer insanlara karşı korunmak için, yetki verdiği yükümlüler (hükümet) tarafından yönetilen, dev örgütlenmenin adı, devlettir.

Devlet güç demektir, genel bir güç mevcut değilse kanun yoktur; kanun yoksa adalet de yoktur. İnsanlardaki ölüm korkusu onları barışa meyleder, ancak bunu geniş anlamda kendileri gerçekleştiremediklerinde devletin varlığına ihtiyaç duyarlar.

Bir devleti yönetmesi gerekenlerin temel hedefi, o devletin büyümesini, halkın mutluluğunu ve zenginleşmesini sağlamak olmalıdır.

Jean Bodin'e göre de devletin tarifi şudur: "Bir dizi ailenin ve bunların ahlak sorunu olan şeylerin, egemen bir güç yardımıyla, doğru bir düzenle yönetimidir."

Halkçı, aristokratik ve monarşik olmak üzere üç yasal devlet tipi vardır. En saygıdeğer devlet "halk" tipi olandır. Çünkü kanunlar fark gözetmeksizin herkese eşit biçimde uygulanır, kişilere istisna ve ayrıcalık tanınmaz. Bu düzende tiranlık, zulüm ve baskı korkusu olmadan herkes için doğal özgürlük ve eşit adalet vardır.

***Strateji ve savaş sanatına ait birçok kitap yazdınız, dünyaca kabul görmüş kitapları yorumladınız, savaşların olduğu bu çağ hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Savaş; sel, deprem, salgın hastalık gibi doğal bir afettir. Doğallığı, insan tabiatından ötürüdür.

Savaş, onu tanımayan bir takım aptal politikacının, bu işin kolay olacağını zannetmesiyle başlar ve gençlerin sayısının azalmasıyla beraber ekonominin çökmesi, sonunda da maddi ve manevi tükenme ile son bulur.

İnsanlar ansiklopedik kafaya sahip olmadığı ve puslu bir mantıkla yaşadığı için, dünya var oldukça savaşlar da sürüp gidecektir.

Ne var ki savaş olmadan devlet olunamadığı gibi, bilinen birçok şey de savaşlarla ortaya çıkmıştır. Devlet, halkını ve toprağını korumak zorundadır. Bu yüzden savaşlar, birden çok devlet var olduğu sürece tarihin sonuna kadar devam edecektir.

Politik idealizmi de besleyen savaştır. İnsanoğlu hafızasından kahramanlarını silemez. Bir milletin kahramanları, o milletin gençlerinin ruhlarını sevindirir ve onlara ilham verir.

Yalnızca savaş, bütün insan enerjisini en yüksek düzeye çıkarır. Cesaretin en uç deneyimi de savaşta yaşanır...

Savaş, doğanın dişleri gibi kırmızıdır ve pençesi aman vermez...

Savaş, öfkeli rüzgârların estiği, önüne çıkan her şeyi devirdiği bir alandır, beyinleri aşırı ısındırır. Herkes

yumruğu yer, çok yiyen kaybeder. Savaş, doğanın dişleri gibi kırmızıdır ve pençesi aman vermez.

Akıllı düşman güvenli olduğunu sandığınız yerden vuracaktır. Hiçbir harekât da plana uygun gitmeyecektir. Hesapsız sürprizlerle doludur...

Savaşta kimse zamana hükmedemez.

Daima cesur ve uzak görüşlü hareket tarzlarına ihtiyaç vardır.

"Tek çıkış yolu ve var olma sebebi" olmadan savaşa başvurulmamalıdır.

Dünyada, savaş davulları hiç susmayacak ve bütün savaşlara son verecek bir savaş da olmayacaktır...

KİTAPLAR VE OSMAN PAMUKOĞLU

***Tarihin en büyük liderlerinden İskender'in karakterini şekillendirmede Aristo'nun ve seferlerinde dahi yanından ayırmadığı Homeros'un *İlyada* isimli eserinin büyük bir etkisi olduğunu biliyoruz. Peki, Osman Pamukoğlu'nun da hayatını şekillendiren, ona mihmandarlık eden biri veya bir eser olmuş mudur?**

İskender'in çocukluğunda nasıl birisi olduğunu, hakkında yazılmış olan kitaplardan biliyorum. Kişiliği üzerinde en büyük etkisi olan annesidir. Öldüğü güne kadar da bu etki devam etmiştir.

Elbette, Aristo'nun ve Homeros'un *İlayda*'sının kararları ve düşünce gücüne katkıları yadsınamaz. Onlar, "Nereden başlayacağını bilmiyorsanız, başlayamazsınız!" ilkesine göre yol gösterici olmuşlardır.

Şu yazar veya şu kitap diyemem, hepsini bir bütün halinde görürüm. Teğmenken, dünya klasiklerinin çoğunu okudum. Ağırlıklı olarak da Tolstoy, Turgenyev, Balzac, Stendhal, Dostoyevski, Victor Hugo kitapları okuduğumu söyleyebilirim.

Yazar, okura "Sen de tabiatın bir parçasısın" duygusunu verebilmelidir.

Türkiye'de ise; edebiyatın da, kültürün de, dilin kıvraklığının da hakkını vermiş bir yazar olan Şevket Süreyya Aydemir'i okudum. Kim yazarsa yazsın, doğa betimlemelerinin hakkını veremeden yazılmış bir kitabın yaprakları, Tolstoy'un da dediği gibi; "Sadece tütün sarmaya yarar." Konu ne olursa olsun, ne anlatılacaksa anlatılsın yazar, okuyucuya "Sen de tabiatın bir parçasısın" duygusunu verebilmelidir.

Bunu da Türkiye'de iki kişi, estetik ve görkemli bir biçimde yapmışlardır: Şevket Süreyya Aydemir ve Yaşar Kemal...

Tolstoy'dan bahsetmişken, onun "Nasıl yazar olunur?" anısını da anlatalım...

Birkaç genç, kendisini ziyaret ederek yazar olmak istediklerini söyler ve ne yapmaları gerektiğini sorarlar. Tolstoy, "Yazarlık boşalmadır. Önce dolacaksınız," der. Bunun üzerine; "Nasıl yazıyorsunuz?" diye sorarlar. Tolstoy, "Masanın üzerine defteri yerleştirdikten sonra sağ tarafa 3 kalem, sol tarafa da 9 silgi koyuyorum," diye cevap verir.

***Akıllı ol!* isimli kitapta "Tek ölümsüz şey kitaptır. Kitaplar hiç solmayacak bitkilerdir," diyen Osman Pamukoğlu'nun Ankara ve Sinop'taki iki ayrı kütüpha-**

nesinde 8.000'den fazla kitabı olduğunu biliyoruz ve gördük. Böyle yüksek bir sayıya ne kadar zamanda ulaştınız?

23-24 yaşlarından itibaren, üsteğmenliğimde görev yaptığım yerlerde istediğim kitapları bulamadığım için İstanbul'daki 13 yayınevi ile yazışmaya başladım. Onlar bana her ay, bazen üç ayda bir yayımladıkları kitaplarının listesini, renkli bir broşür halinde gönderiyorlardı. Seçtiğim kitapları işaretledikten sonra broşürleri kendilerine yolluyordum. Çok kısa bir sürede bana gönderdikleri kitapları, postaneden parasını ödeyerek teslim alıyordum. Bu sistemi çok az aksaklıkla uzun yıllar sürdürdüm...

Alay komutanı olarak Uzunköprü'ye atanıp da eşyalarım lojmana vardığında, pencerelerden bakanlar, iki kamyon görünce çok eşyam var sanmışlar. Halbuki kamyonlardan biri sadece kitap sandıklarını taşıyordu. Brandalar kaldırılınca, eşyaların sadece tek kamyonda olduğunu, diğerinde ise tamamen kitap sandıklarının bulunduğunu görünce, şaşırmaktan da öte inanamadılar...

Kelimeler altın gibidir, biriktirmeden hazine olmaz.

Benim yakınımda çalışan kurmaylar bilir! Eğer okuyacak kitabım yoksa Türk Dil Kurumu, Ferit Devellioğlu ve Mustafa Nihat Özön'ün sözlüklerini (lügat) okurum. Kitap yazmaya kalkan birinin bir nesneyi, birçok

kelimeyle tanımlayabilecek söz, deyim ve terime sahip olması gerekir. Kelimeler altın gibidir, biriktirmeden hazine olmaz.

***İnsanlara kitap okumak ve kitap seçimi ile ilgili olarak neler tavsiye edersiniz?**

Önce, "Kötü kitap yoktur" sözünden başlayalım: Kötü kitap değil kötü yazar vardır. Daha da doğrusu, yazar olmaya kalkışan, yazma yeteneği olmayan, dolayısıyla da işi beceremeyen kişi vardır. Yazarın açık, akıcı, rahat okunur bir üslubu olmalıdır.

Eğer bir kitap zamana meydan okuyorsa, aradan çok yıllar geçmesine rağmen hâlâ ilgi çekiyor ve aranıyorsa, o kitap iyi kitaptır.

İyi kitap, okuma hevesini artırır, kötüsü ise insanın ömründen saatler çalar. Yazarın buna hakkı yoktur...

Bir kitap, ilk 20 sayfada okuyucuyu içine çekip kendisine bağlayamıyorsa, hemen bırakılmalıdır. İki durum vardır: Ya kitap kötüdür ya da okuyucu, kitabın seviyesinin altındadır.

Kitapta konu ne olursa olsun, edebi anlatım ve akıcılık yoksa kültürel öğelerle beslenmemişse okuyanın ruhuna nüfuz edemez.

Okul kitapları okumaktan sayılmaz.

Kitap okumak, kuşların kafesini açmaya benzer...

***Osman Pamukoğlu, İlhan Selçuk'un bir köşe yazısında "Edebiyatın bütün dallarına posta koyar" sözleri ile bahsettiği çok satanlar listesinde 16 hafta birinci sırada kalan *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok* isimli eserini yazmaya nasıl karar vermiştir?**

PKK terör örgütü ile mücadelede, en belalı ve en sert coğrafyaya sahip Hakkâri'de bulundum. Bugün neredeyse program yapan kadın erkek herkesin isimlerini sayabildiği Kuzey Irak'taki kamplar, Hakkâri bölgesine saldırı için kullanılıyordu.

Sadece PKK ile değil dünyanın başka yerlerinde gayri nizami savaşın tekniklerini uygulayan örgütleri de tanıyordum.

Bu mücadelenin uzadıkça uzayacağını öngörmek, benim için hiç de zor değildi. Aradan 40 yıl geçti, PKK halen Kuzey Irak'tan saldırılar düzenleyebildiği gibi Suriye'de, Fırat Nehri'nin doğusunda da Amerikalıların eğitip donattığı 60-70 binlik bir güce sahip.

Kitabın son bölümü de işte bunlara dikkat çekiyor...

Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok bir günlük ve harp ceridesidir.

Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok kitabı benim günlüklerimden ve karargâhta tuttuğumuz harp ceridesinden oluşuyor. Her olay, her durum, olumlu veya olumsuz; kişi, yer, gün ve saat olarak verilmekte, her baskın veya harekât, bir gün sonra da o tarihlerde yayınlanan bütün gazetelerin manşetlerinde yer almaktadır. Her şey bire birdir ve günlük olarak kaleme alınmıştır. O dönemde benimle birlikte binlerce subay, astsubay, uzman er-

baş ile 55.000 asker de görev yapmış, olup biten her şeyi yaşamış ve tanık olmuştur.

Anı ve günlük aynı şey değildir. Günlükte olay, yer, zaman ve kişiler, sıcağı sıcağına kayda geçer ve farklı bir duygu ve görüş söz konusu olmaz. Gerçek neyse odur. Böyle olduğu için de günlük, akılda tutulması mümkün olmayan en ince ayrıntıları ihtiva eder.

Anıda yıllar sonra hatırlananlar yer alır. Eğer kötü giden bir şey varsa anı sahibi, insan doğası gereği, o sonuçta kendisinin vebali olmadığını anlatmaya çalışır, bir nevi savunma yapar.

Anılar da önemlidir ama tarih araştırmacıları insanın özünü ve psikolojisini bildikleri için günlüklere, anılardan daha çok kıymet verirler. Anıların güvenirliği, aynı olayı yazan birkaç kişinin, o durumu nasıl anlatmış olduğu ile sağlanabilir...

Günlükleri kitaplaştırmak, yurdun iyiliğini istemektir...

Sanat denince benim aklıma tabiat gelir.

***"Yüreği uyandıran, sanat, şiir, güzellik, gizem ve coşkudur. Ruhun dili budur. Akılları meşgul etmekle olmaz. Ruhun ele geçirilmesi lazım" sözlerinin sahibi Osman Pamukoğlu, kendisini sanatın hangi dallarına daha yakın buluyor?**

İnsan eserleri de etkili olmasına karşın, sanat denilince benim aklıma tabiat gelir. Çünkü tabiatta yok yok-

tur. Görkem konusunda hiçbir yapıt doğa ile yarışamaz. Salt görsellik değil, bülbülün şarkısı ve derelerin şıkırtısı kadar ruhu rahatlatan hiçbir şey yoktur.

Cumhuriyet'ten günümüze Türk şiiri antolojisi, 526 şair ve 1909 şiir olarak dört cilt halinde elimin altındadır. Ara ara okurum. Ama beni en çok etkileyen iki şiir vardır. Biri Edgar Allen Poe'nun *"Seneler, seneler evveldi/Bir deniz ülkesinde"* diye başlayan "Annabel Lee" şiiri; diğeri ise Birinci Dünya Savaşı sırasında Rusya cephesinde bulunan genç bir Alman askerinin yazdığı "Lambanın Altındaki Kız" şiiridir.

1938'de "Lili Marleen" olarak bestelenen bu şiir, II. Dünya Savaşı yıllarında Marlene Dietrich tarafından şarkı olarak okundu. Hep aynı saatte radyodan yayınlandı. Tüm savaşan tarafların milyonlarca askeri tarafından heyecanla yayın saati beklendi. Nefes bile almadan dinlediler.

Ruhun ele geçirilmesi işte budur!

***Dünyada yaşayan bütün kuşlar hakkında kitap, antoloji, ses kayıtları ve başka dokümanlara sahip olduğunuzu biliyoruz. Bu derece bir sevgi ve tutkunun nedenini açıklar mısınız?**

Çocukluğumdan, onların seslerini dinleyerek büyümemden kaynaklanıyor. Bir neden de onların en özgür canlı olmaları; ne dağ ne deniz ne ırmak veya başka bir coğrafi mevki onların hareketlerini sınırlayamaz. Her yön onlara açıktır. Çocukluğumda sonbaharda, göç döneminde gece uçuş halinde oldukları için sırf onların seslerini duyabilmek için pencereyi açıp sabahlara kadar dinlerdim. Nasıl haberleşiyorlar, hangi ses acaba ne anlama geliyor, bir sonuç çıkartmaya çalışıyordum.

Kuşların bir felsefesi vardır.

Kuşlar, büyük çeşitlilik gösteren bir canlı grubudur. Ötüş, ses, davranış, uçuş özellikleri ve yaşam alanları farklıdır.

Sesler bir uyarıdır, iletişim içinde olma isteğini ifade eder. Kızgınlık belirtisidir ya da tehlikeyi işaret eder.

Yaşam alanı; çoğunlukla bulunduğu, beslenmek, barınmak, yuva yapmak için yaşadığı arazidir. Ağaçlıklar, açık arazi ve sulak alanlarda bulunurlar.

Ötücü kuşlar (familya) en büyük takımdır. Karasal ortamlarda özellikle de gelişmiş bitki örtüsünde yaşamaya çok iyi uyum sağlamışlardır.

Güvercin, kumru ve serçe şanslı kuşlardır. Doğada yaşayanlar gibi ne yırtıcı tehlikesi vardır ne de yiyecek bulmakta zorlanırlar.

Kuşları ne kadar anlatsam bitmez! Onların biraz da trajik hayatları olan "göç" seferlerini anlatmak için kitap yazdım.

Bülbülün, isketenin, sakanın ötüşlerini, müziğin hiçbir dalıyla değişmem.

Kuşların felsefesi olduğuna inancım tamdır...

***20 yıl gibi bir sürede 40 kitap yazdınız. Bu, çok yüksek bir efor. Kitaplarınızda, insana ve topluma dair konuların ön planda olduğu görülüyor. Neler söyleyeceksiniz?**

Yaşamın sorunlarını çözmeye çalışan bilimlere yani fizyoloji, psikoloji, biyolojiye başvurdu mu, insan düşüncelerinin şaşırtıcı yoksulluğuyla yüz yüze gelinir:

"Sen nesin ve niçin yaşıyorsun?" sorularının cevabını vermek kolay değildir, hatta yoktur!

"Bugün yaptığım, yarın yapacağım şeyin sonucu ne olacak, bütün yaşamımın sonu ne olacak?"

"Niçin yaşıyorum? Niçin arzuluyorum? Niçin çalışıyorum?"

"Bugün yarın, hastalık ve ölüm sevdiğim insanları ve beni yakalayınca (zaten yakalanmıştır) insanoğlu bunu nasıl görmez ve devam eder. Hakikat: Ölümdür."

"Ben neyim ve bütün dünya nedir?"

Yaşamın anlamı nedir? Bilimin yanıtı şudur:

"Sen, 'hayatım' dediğin şeysin; sen moleküllerin zamana bağlı ve rastlantısal bir kenetlenmesisin. Bu moleküllerin değişimi, karşılıklı etkileşimi, senin içinde, 'hayatım' dediğin şeyi doğurur. Bu kenetlenme bir süre devam eder, sonra bu moleküllerin karşılıklı etkileşimi son bulur ve senin 'hayatım' dediğin şey de son bulur."

Bu anlattıklarım daha da çoğalabilir. İnsanlar sürekli istiyor, ümit ediyor ve bekliyor. Olmayınca da acı çekiyorlar. Yeme-içme, eğlence düşkünlüğü de ne kadar iyi ne kadar kötü, tam bir bilince sahip değiller.

İnsanların kitaplarla aydınlatılmaya ihtiyacı var.

Dolayısıyla, insanların kitaplar vasıtasıyla "Ne nedir, ne değildir?" istikametinde aydınlatılmaya ihtiyacı vardır.

Kitap, konusu itibarıyla insana ve ülkeye fayda sağlamalıdır...

Kısa sayılabilecek bir sürede çok kitap yazabilmenin sırrı açıktır! Tolstoy'un dediği gibi "dolu olmak" ve günün 24 saatinden en az 10 saatini, yazmaya ayırmakla mümkündür. Günlük, sıradan şeylerin zamanı çarçur etmesine müsaade edilmemelidir. Zaman disiplini baş faktördür.

Konu seçmede zorlanmam. Bir kitap bittikten sonraki yazacağım konuyu düşünce gücüyle içsel olarak hisseder ve bulurum...

***Bir Amerikan kuruluşu olan Washington Enstitüsü, kendi yayın kuruluşunda yayımlanmak üzere "gayri nizami harp" konusunda, bir seri makale yazmanızı talep etmiş, yazdınız mı?**

Evet, istediler ve bu isteklerini Amerika'daki Türk Askeri Ataşesi vasıtasıyla bana bildirdiler. *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok* kitabını okuyup etkilenmişler. İkinci Körfez Savaşı'ndan sonra Amerikan ordusu Irak kırsalında ve şehirlerinde gerilla tarzı saldırılara maruz kaldığı için onlara karşı hangi taktik ve tertiplerin uygulanması gerektiği konusunda yazmamı istiyorlardı. Ve her makale karşılığı 100 dolar ödeyeceklerdi.

Emekliydim ve resmi bir kısıtlamaya tabi değildim. Para bir tarafa, söz konusu enstitü, Amerika'nın en ünlü düşünce kurumlarından biriydi. Makaleyi milyonlarca kişi okuyacaktı ve bu, yazının sahibi için önemliy-

di... Tecrübelerimi Amerikalılara niye aktarayım ki?! Teklifi kabul etmediğimi Washington'daki Türk Askeri Ataşesi'ne bildirdim...

***2019 yılında *III. Dünya Savaşı* isimli bir kitap yazdınız ve bu kitap, bütün dünyayı dalgalandırdı. Savaşın Pasifik'te çıkacağı, ABD ile Çin arasında yapılacağı öngörüsü nasıl bir akıl yürütme?**

Doğru, kitap 5 yıl önce, 2019'da yazıldı ve yayımlanmasından 40 gün sonra da 30 ülkenin medya kuruluşlarında 408 kez yer aldı. Rusya'da 144, Çin'de 82 defa haber yapıldı. Kitabın ilk bölümü, Doğu Avrupa'ya da dikkat çekiyor ve her an bir savaşın çıkabileceğini işaret ediyordu. Şubat 2022'de Rusya-Ukrayna savaşı çıktı.

III. Dünya Savaşı kitabı Almanya'da DWN dahil yedi gazetenin manşetinde yer aldı ve başlıklar şunlardı:

"Birçok ülkede dalgalara neden olan kitap!"

"Birçok ülkede büyük ses getiren kitap!"

"Türk General'in görüşü ne olursa olsun, ciddi, rasyonel bir çekirdeğe ve tartışılmaz bir gerçekliğe sahiptir."

Kitabın yayımlanmasından 3 yıl sonra, Asya-Pasifik'te Amerika, İngiltere'yi de yanına alarak bölge ülkeleriyle birbiri ardına 3 askeri ittifak yaptı...

Dünyada savaş tarihinden başka bir tarih yoktur!

Dünyayı dalgalandıran bu kitap, Türkiye'de meltem bile estiremedi! Eee... Öyle kolay değil tabii, aniden mızraklı ağır süvari hücumuna maruz kalmak! Bize ne? Nasıl olsa birileri bizim adımıza düşünüyordur...

Dünya siyasi ve askeri tarihine hâkim olan insanlar veya birey için geleceği öngörmek çok zor değil. İnsan doğası değişmediği için tarihte değişen bir şey olmuyor. Genelde, siyasi ve askeri olmak üzere iki tarih olduğu ve ayrı ayrı yazıldıkları var sayılıyor ama bu bütünüyle yanlıştır. Çünkü savaş tarihinden başka bir tarih yoktur. 5000 yıllık yazılı tarihin 3500 yılına bakıldığında barışla geçen süre 300 yıl bile değildir.

Bu kadar aleni, açık ve net bir durum ise tek bir tarihin olduğunu söylemiyor, haykırıyor...

Öngörü; yoğun, bazen de ayrışabilen bilgi ile beraber, içgüdü ve sezgiye de ihtiyaç duyuyor. Birlikte olmazsa, geleceğe ait söylenecek veya yazılacak görüşlerin isabetli olması çok zordur...

Orta uzunlukta ömre sahip, bunun da bir kısmını çeşitli hastalıklarla geçiren, hayatın dikenli yollarında iç ve dış mücadelelere maruz kalan insanın, bütün bunlardan sıyrılarak, dünyanın dününe ve geleceğine kafa yorması da kolay değildir...

***Büyük Önder Atatürk'ün okuduğu kitapları okudunuz mu? Okuyucu olarak en çok ne dikkatinizi çekti?**

Atatürk hakkında, 20'li yaşlardan itibaren Türkiye'de yayımlanmış yerli ve yabancı yazarların yazdığı tüm ki-

tapları alıp okudum. Gerze'deki kütüphanemin rafları boydan boya bu kitaplarla dolu. İnsan Atatürk'ü de en iyi iki yazar anlatıyor: Şevket Süreyya Aydemir ve Falih Rıfkı Atay.

Nutuk, kendi başına bir deryadan farksızdır, bir manifestodur.

Ulu Önder'in okuduğu 4.500 kadar kitap 26 cilt halinde bende mevcut. İlk söylenebilecek şey bilime, sanata, mühendisliğe, insan yaşamına dair düşünebilecek her konuya meraklı olduğudur.

Çok önemsediği bölümlerde cümlelerin altı çizilidir ve yanlarına kendi görüşlerini el yazısıyla yazmıştır.

Nutuk, kendi başına bir deryadan farksızdır. *Nutuk*, Cumhuriyet'in ne cefa ve fedakârlıklarla kurulmuş olduğunun manifestosudur. *Nutuk*'u okumayanın, Cumhuriyet'in faziletlerini anlaması zordur...

HAYATA DAİR

***Bir ömrün beyhude geçmemesi için nasıl bir yaşam sürdürülmelidir?**

İlk öğrenilecek şey, insanın nasıl bir canlı olduğudur. Kişi, kendisinin diğerlerinden bir farkı olup olmadığının bilinçli bir şekilde farkına varmalıdır.

Eğer erken fark edebilirse; dünyanın güvensiz, çarpık, adaletsiz ve tehlikeli bir yer olduğunu görecektir.

Şanslıysa, edilgenlik ve eylemsizliğin hayatın kendisine düşman olduğunu fark edecektir.

Bir canlı olarak, ekmek mücadelesinin ağır bastığı bir hayatın, ruhu öldürdüğünü anlayacaktır.

Şunu öğrenmelidir: Her insanın hayatı küçük bir savaştır. Doğada savaşmayan tek bir tür bile yoktur.

O zaman! Ya gençlik ruhuyla ve tutkusuyla güçlü bir şekilde ilerleyecek ya da bir sonbahar yaprağının salınarak yere süzülmesinden daha fazla ses çıkaramadan, günü geldiğinde hayata veda edeceksin...

Heyecan ölürse her şey ölür.

Her şey, insanın doğasına, doğru hedefler seçmesine, ruhunu dingin tutmasına, azim ve çalışkanlığına bağlı. Tutulan şey kopartılıp alınmalıdır. Eksik irade ile sadece küçük hedeflere ulaşılır. Heyecan ölmemelidir. Heyecan ölürse her şey ölür...

Bir insanın tehlikeye atılması demek, doğasını aşması demektir.

*Hayatla ölüm arasındaki ilişkiyi nasıl tanımlarsınız?

Hayatla ölüm arasında ince bir sınır var! Bu ayrımda, saniyeler arasında birkaç kez kaldım ama öleceğim hissine hiç kapılmadım. Böyle durumlar insanın vereceği kararın çok ötesinde şeyler ve yazgının ta kendisi...

Cesur ve şok edici bir eyleme kalkışmak ancak ölümü göze almakla mümkündür. Tüm canlılar içerisinde öleceğini bilen tek tür insandır ve doğası, tehlikeden ve ölümden kaçınmaya göre tasarlanmıştır. Bir insanın tehlikeye atılması demek, doğasını aşması demektir. Bu da her insanın üstesinden gelebileceği şey değildir.

İnsan, nasıl olsa bu yaşamın sonu yok, ölüm kaçınılmaz ve zamanı da hiç belli değil diyerek her eylemde gözünü karartabilseydi, dünya kahramandan geçilmezdi. Bu hal, insan tabiatına uygun olmadığından kahramanlık kıymetlidir, kahraman sayısı da azdır...

Canlılar içerisinde öleceğini bilen tek tür insan olmasına rağmen ölümü ya çok büyütür ya da göz ardı

eder. İkisi de yanlıştır. Her şeyi ölüme bağlayan ve dilinden düşürmeyen bir insan uzun yaşayamaz. Çünkü doğa bunu, "ölümü özlemiş" diye algılar. Bunu en iyi Kızılderililerin kültürü açıklar: "Düşünceler ok gibidir, yaydan fırladıktan sonra havada dolaşır, bir süre sonra da dönüp sahibini vurabilir."

Ölümü yok sayan biri bunu cesaret sanıyorsa onun da yolu uzun sürmez...

İki örnekteki de aslında "ölmek için" dilekte bulunmuştur. Doğa bunu alır ve isteklerini yerine getirir!

Bazı insanların iki talihsizliği vardır: Cahil bırakılmak ya da doğuştan aptal olmak!

***Sokrates, erdemli yaşayarak mutluluğa ulaşabileceğini söylüyor. Sizin için erdem ve mutluluk nedir?**

Sokrates bunu söylüyor ancak bu genel bir görüş; yaşamın her kesitinde nasıl bir yer tutar, özellikle de mutlulukta, üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Bir insanın ne kadar küçük ve basit bir hayatı olursa o kadar mutlu ve sorunsuz olur.

Mutluluk, olabildiğince kendini iyi hissetmektir. Ancak bu durumun, yaşanılan her zamanda pürüzsüz hissedilmesi Eflatun'un *Devlet*'i gibi hayal ürünüdür. Üstelik bazı insanların iki talihsizliği vardır:

Biri: Cahil bırakılmak.

Diğeri: Doğuştan aptal olmaktır.

Bana göre erdem: "Dürüstlük" ve "hakkaniyet"tir.

Bu iki meziyet altın kıymetindedir. Hiçbir çağ ve dönem değerlerini azaltamaz.

Cesaretle yaşamak da erdemli olmayı gerektirmektedir...

*Başarı nedir?

Başarı; bir meslek, bir iş ve bir faaliyette, ulaşılması zorunlu olan nihai hedeftir.

Örnek vermek gerekirse, zirve ne ise ona ulaşmaktır. Bu da mesleğin ihtiyacı olan azim ve iradenin sergilenmesi ile mümkündür.

Gözü kara bir azim ve irade karşısında her şey yıkılır...

İşini sevmeyen bir insanın o sahada başarılı olması mümkün değildir. Zihin ve beden bir faaliyete var gücüyle yüklenmediği takdirde, büyük bir netice elde edemez.

Disiplin de başarının motorlarından biridir, dakik ve süratli olmayı ister. Başarı, rutin haline getirilmiş ilkelerin ötesinde, hayal gücü ve yaratıcılık ister. Gözü kara bir azim ve irade karşısında her şey yıkılır...

*Sezgi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sezgi (iç ses), yakın gelecekte olabilecekleri hissetmek, önceden bilmektir. Bu yetenek çok önemlidir ve kişiyi muhtemel durumlara hazırlar. İç ses, sahibini uyaran alarm zilidir. Sezgi gücüne sahip insanlar, hissettikleri şey kötü ise iki kere acı çekerler: Hissettikleri an, zamanı gelince de olayın cereyan ettiği an.

Sezgi, duyuların kararsızlığından, aldatıcı yargılardan uzak, yalnız aklın ışığında iş gören, açık seçik ve dikkatli bir akla ilişkin kesin bir anlayıştır.

Tarihte, sezgisi kuvvetli olmayan tek bir lider bile yoktur...

***"Yalnızlık" için ne söylersiniz?**

Yalnızlık denilince, hemen aklıma Şerif İçli'nin bestelediği, Süleyman Nazif'in şiiri gelir:

Derdimi ummâna döktüm âsumanâ inledim
Yâre de ağâre de hâli derûnum söyledim
Âşina yok derdime, ben söyledim ben dinledim
Gözlerim yollarda kaldı, gelmedin çok bekledim.

Ben yalnızlığı çokluğa tercih ederim. Her zaman yapacak bir iş bulduğum için de hiç yalnızlık çekmem. Meşguliyet insana yalnızlık hissettirmez. Hiç yalnız kalmadım...

Bu dünyadaki en zor iş kendin olarak kalabilmektir.

***Sizi ne şaşırtır?**

İnsan doğasını genç yaşlarda öğrenen biri olarak, olup biten hiçbir şey beni şaşırtmamıştır. Bir tür aşure gibi, yok yok! Yalan, riya, nankörlük, utanmazlık, rüzgârgülünü bile fırıldaklıkta geride bırakan tavır ve davranışların yanında; aşırı korkaklık, fesat ve kıskançlık da cabası...

Böyle olunca da kendin olarak kalabilmek bu dünyada zor iş. İnsan dürüst, açık sözlü, yardımsever özelliklere sahip olmalıdır. Kişisel bütünlüğü olmayan insan gelişemez. Korku ve kaygıyla yaşayan insan cömert olmaz, vermek istemez. Her harekette niyetin saf olması gerekir...

***"İnsan haysiyetli olmalı" sözünden ne anlaşılmalı?**

Haysiyet kişisel bütünlük ile ilgili bir söz. İnsanın değeri, saygınlığı, onur ve şerefi, kişisel bütünlüğü içerir.

Kişisel bütünlüğü yüksek olan insanın bakışı, oturuşu, duruşu kendine özgü bir gücü ifade eder.

Değer verilen şeylerle de disiplin sağlanabilir. Korkuyla olmak zorunda değildir. Korku değer olarak yaşatılmamalıdır. Korkudan gelen disiplin, korku kaynağı kalktığı zaman kaybolur. Ama kişinin içinden gelen disiplin hiç kaybolmaz.

Sorumluluk olmadan kişisel bütünlük olmaz. Özgürlük yoksa sorumluluk da yoktur. Sorumluluk alan insan hesap vermeye de hazırdır. Ne kadar seçeneğin varsa, o kadar da özgürlüğün var demektir.

Kişisel bütünlük kişinin özünün, sözünün ve eyleminin bütünlük içinde olması demektir.

Merhamet insana özgürlük hissi verir.

***Merhamet hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Merhamet tam insanın (kusursuz), cesaretten bile daha kıymetli olan meziyetidir. Liyakat demektir. Sadece muhtaç ve zayıf olan insanlara değil, doğaya ve tüm canlılara saygı ve yardım etmeyi, hizmet ve vazife kabul eden, yüksek bir ruh ve adalet duygusunun ifadesidir merhamet.

İnsana, kırlardaki otlar gibi özgürlük hissi verir. Hayata anlam kazandırır.

Merhamet, aklı başında olan insandır, tersi olursa mutlu olamaz.

Öküz, yoksul adamın kölesidir! Onun yemine, suyuna, çalışma saatlerine dikkat etmek, dinlenecek süre tanımak bile, merhametin ta kendisidir...

***Korku, nasıl bir duygu?**

Korku duygusu, irade ve mantıkla kontrol altına alınamayan, insanın içini daraltan, yakın bir tehdit hissidir. Korkunun gerçek anlamda bir mantığı yoktur!

Tüm yalanlar; cezalandırma, kınama ve azarlanma korkusu üzerine kuruludur.

Karar vermekten kaçma, tereddüt de gene korkudan ileri gelir.

Farklı görünen bir şey yapmak da "sürünün dışına çıkmak" anlamına geldiği için korkutur.

Korku ilerlemeye mani olur, insanı felç eder, katılaştırıp dondurur.

Karanlık insana zarar vermez ama korkutur. Israrla karanlıkta kalma iradesi gösterebilse, korkunun kaçtığını görecektir.

İnsanın kendisini özgürce ifade etmekten alıkoyan tek şey korkudur. Mazeret olarak kullandığı şey de genellikle başkalarına kabahat yüklemektir.

Mesela çocuklar, daha küçük yaşlarda ölümün farkına varırlar. Ölüm onlar için anlaşılmaz bir şeydir. Kafalarında muğlâk da olsa bir fikir sahibi olmaya çalışırlar ama henüz korku yoktur... Çünkü çocuk henüz korkuyu bilmez. Çocuğa gerçek söylenmez, korkularına hitap edilir. Bunu ebeveyn ile öğretmenler yapar. Çocuğa düşünmeyi öğretmek gerekir ki beyni gelişsin ve farklı duyguları yakalama ve birleştirme yeteneği artsın.

Kaygı da korku temellidir ve insanı özgür bir yaşam sürmekten alıkoyar... Korku işe yarar mı? Neredeyse bütün hisli canlılar korku duymaya programlanmıştır. Bu da kurtarıcıdır. Korku, korkulandan gelecek olan tehlikeyi önlemeyi sağlar. Korku, insanı kurtaran bir şeydir aynı zamanda. İnsanlar ödleklikliklerine şükran duymalıdır!

Bütün insani korkular az çok ölüm korkusundan ileri gelir. Ölüm temel korkudur.

Beyin bazen gerçeklikten uzak felaket senaryoları yazar. Korku ilerlemeye mani olur. İnsanı felç eder, katı-

laştırıp dondurur. Risk almayalım diye ürettiği bahanelerden beslenerek gerçek yaşamı engeller...

*Cesaret neden çok önemli?

Cesaret, en uç noktada, "ölümle selamlaşmaktır!" Cesaret, egonun denetiminden çıkmayı göze almaktır.

Ölümün avcılık yaptığı bu dünyada kuşku ve pişmanlık için zaman yoktur. Cesur kararlar için zaman vardır... İnsan aldığı kararların sorumluluğunu üstlenemiyorsa, bütün ömrü şikâyetle geçer. Askıda hiçbir şey bırakmayacaksın. Yaşam denen şey zamandır.

İnsanın, uğruna mücadele edebileceği, uğraşılacak, çabalanacak, gayret sarf edilebilecek bir geleceği olmalıdır. Cesaret olmadan bu yapılamaz.

Cesaret, kuvvetli kaçma isteğine rağmen orada kalmak ve yapılması gerekeni yapmak demektir. Cesaret nedir sorusunun en net cevaplarından biri de budur. Cesaretin çekiciliği ve gücünü göstermesi de buradan gelir.

İnsan, tehlikeyle karşılaşmadan, cesur olup olmadığını anlayamaz. Cesur insanlar ancak tehlike ile anlaşılır.

Bir insanın en büyük silahı cesarettir. Cesaret saygı getirir. Doğada taklit edilemeyen tek şeydir.

Napolyon'a göre: "Talih, cesaretli olandan yanadır."

Cesur insan "ölüm korkusu" duymaz...

Cesaretin en uç deneyimi korkusuzluktur.

Gerçek cesaret uçurtma gibidir; ters rüzgârlar onu yükseltir.

Cesaret bulaşıcıdır, tıpkı korku gibi! Cesur bir adam ayağa kalktığında diğerleri de ona benzemek için yarışırlar.

Cesaret tarih boyunca felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarda incelenmiş bir kavramdır. Cesaret; risk alma, zorluklarla yüzleşme, korku ya da endişe karşısında harekete geçme isteği, bir amaç uğruna, acıya veya sıkıntıya katlanma yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Yürekli olmak, insanın haksızlıklara karşı en büyük cesaretidir.

Cesur insan, "ölüm korkusu" duymaz...

***İstek, niyet ve eylemin birbiriyle olan ilişkisi nedir?**

Bir zincirin halkaları gibidir, biri diğerini takip eder. Ancak ilk basamak, düşünce ve hayalle başlar. İnsanın yaşamı düşüncelerinden oluşur.

Düşüncenin hayalle beslenmesi halinde gücü artar ve bir yumruğa dönüşür. Eğer bu yapılmazsa, yaşamın geneli, ormanda yolunu şaşırmış bir insandan farksız hale gelir. Dünyada gün doldurur!

Hafıza çok güçlü olmadığı için olup biteni daha önceden düşünmüş olduğunu kişi hatırlayamaz, kendiliğinden oldu zanneder.

O nedenle olumsuz ne kadar düşünce ve duygu varsa hepsi zihinden yok edilmelidir. Yapılamadığı takdirde bazıları başına gelecektir.

Duraksanmamalı, ertelenmemeli ve kararsız kalınmamalıdır! Kıymetli yol, çetin ve zordur.

İstek, çok kıymetlidir. Gerçek anlamda istek yoksa düşünülen ve hayal edilen hiçbir şey gerçekleşmez; merdivenin ilk basamağından yukarı çıkılamaz. Tüm kısıtlamalar yalnızca kafanın içinde yapılır.

İstek tek amaçlı, azimli ve uzun süreli olmalıdır. Bir sürü şey hayal eden, hiçbirine sahip olamaz.

Halk dilindeki, "40 kere ne söylersen o olur" sözü boş bir şey değildir. Niyetin saf olması gerekir...

Eylemde, "yapılamaz" ve "yok" sözleri tanınmamalıdır!

Duraksanmamalı, ertelenmemeli ve kararsız kalınmamalıdır!

Şu da bilinmelidir:

Kıymetli yol, çetin ve zordur.

Herkes sonunda yumruğu yiyinceye kadar plan sahibidir!

Bana gelince: Çocukluğumdan itibaren neyi düşünüp hayal ettiysem, hepsi oldu. İstemediğim hiçbir şey de asla gerçekleşmedi.

Hızlı düşünme, hayal gücü, güçlü hafıza! Bunların dışında insan zihnini mükemmelleştiren başka bir nitelik bilmiyorum.

Bir insanın kim olduğunu sadece hayatı gösterir!

Hayat bir savaştır ve bu savaşın esas silahı karakterdir!

*Yazgı (kader) için ne söylersiniz?

Hayat ve ölüm, tek ve aynı şeydir; biri olmadan diğeri olmaz. Bu tüm canlılar için (insanlar, hayvanlar, bitkiler) değişmez bir yasadır.

Daha önce de söylediğim gibi her insanın hayatı küçük bir savaştır. Doğa, savaştır. Doğanın minik bir parçası olan insanın her yaptığı veya yapamadığı, yazgısını belirler. Bu savaşın esas silahı karakterdir. Karakter, yolun nasıl kat edileceğini belirler.

Hayat aynı zamanda oyun oynamaktır. Çalılar arasında gezinmek olduğu için de daha önce anlattığım meziyetlere ihtiyaç duyar.

Sonuç olarak, insanın yazgısı kendi doğasına bağlıdır.

Halk da kendi kaderini kendi yazar...

İyi bir yazgı için ihtiyaç olan şey: Cesaret.

Cesaret, daima cesaret ve sürat, sürat, daima sürat...

İnsan, kıyıyı gözden kaybetme cesareti olmadan yeni denizler keşfedemez. Hedefler ele geçiremez, hayat da ahıra halı sermeden öteye gitmez...

*Liyakat nasıl tanımlanmalı, bir kriteri var mı?

Liyakat, yeteneğin zirvede olmasıdır. Üstlenilen vazife veya işi en mükemmel biçimde yapabilmek, emsallere nazaran üstünlük sağlamaktır.

Liyakatli sayısı ne kadar çoksa, o toplum veya ulus, o kadar müreffeh ve mutlu bir hayat yaşar ve yaşamayı hak eder. Tersi olması halinde ise her şey kötü gider.

Liyakatin de dinamoları cesaret ve kararlılıktır.

Liyakatli insanlar için alt edilemeyecek hiçbir engel yoktur...

Liyakat olmadan "Hayatın anlamı ne ve nasıl yaşanmalıdır?" sorularının cevabı da yoktur...

Liyakatli insan, "Cabbar Avcı" takımyıldızına mensuptur...

***Özgür toplum deyince ne anlamalıyız?**

Hükümetin şekli ne olursa olsun, özgürlüklere bütünüyle saygı gösterilmeyen hiçbir toplum özgür değildir. Özgürlüklerin kayıtsız şartsız var olmadığı hiçbir toplum tam olarak özgür olamaz...

Özgürlük, organik ve hiyerarşik bir yapıdır. Ne kadar eğitimli olursa olsun her insanın gerçeği kavramasının önünde dört büyük engel vardır. Bunlar: "Hatalı ve değersiz otoritelere boyun eğmek, geleneklerin etkisi, popüler yapılar ve kendi bilgisizliğini örtmek için caka satarak cahilliğini gizlemek."

Özgür ve mutlu insan kaygı ve tutkulardan akıl yoluyla kurtulmuş insandır.

"Görülen bir şeyi göremeyen" özgür değildir.

Politik bir toplumda bireyin kendisini doğru yönetebilmesi için sahici ve doğru olanın ne olduğuna egemen olması gerekir.

"Özgürlük madalyası"nı hak etmek, hiç de kolay değildir. Özgür ve mutlu insan kaygı ve tutkularından akıl yoluyla kurtulmuş insandır.

İnsanın gerçekten özgür olduğu tek bir dönem vardır: Çocukluğu!

Çocuklar zevkli vakit geçirirler. Tamamen bağımsız biçimde hissedip davranabilirler. Çocuklar yarınla ilgili endişeler nedeniyle bugünü mahvetmezler. Onlar bugünü yaşamayı bilirler.

Çocukluk, rüzgârla oynamak ve derin mutluluk yaşamaktır. Allame de olsa hiçbir yetişkin çocukların bahtiyarlığına sahip olamaz...

***Gençlik için neler önerirsiniz?**

Gençliği şekillendiren yolculuklardır! Yol ve hedef doğru seçilmelidir.

Beyin bazen gerçeklerden uzak senaryolar yazar. Bunlar, hemen ayıklanmalıdır.

Maço davranışlardan uzak durulmalıdır. Getirmekten çok götürür.

Fırtınalı nefret duyguları, sahibini yorar ve zayıflatır.

Değersiz ve yavan kitaplar okunmamalıdır.

Dramatik, romantik ve hayali öykülerle akıl almaz işlere hazır olunmalıdır.

Son kaçış! Hiç olmamalıdır.

Sevme vaktinin geçtiği, hiç düşünülmemelidir.

Zaman insanın düşmanıdır. Hep kazanır...

Bir genç hiçbir zaman "Ey ölüm! Gel de ömrümün dertlerini bitir!" diyemez.

Karışık bir boş laf yığını gence yakışmaz.

Bağımsız düşünceyi öğrenmek, ahlak ve ruh gücü bakımından üstün adam olma yolunda bulunmaktır.

Yaşım daha küçük diye sakın israf etmeye kalkma. Doğa yaş hesabı yapmaz. Zaman insanın düşmanıdır, hep kazanır.

Kaderinin hâkimi, ruhunun kaptanı olmaya çalışmalıdır. Bunun için de çok biyografi okumalıdır.

Biraz çılgın olmak iyidir ama sınırlarını korumayı da bilmek gerekir.

"Her an dönüp ısırmaya hazır!" hali, uzun sürer ve sık sık tekrar ederse, zarar verir.

Kendini denizde Nelson, karada Napolyon sanmak aşırı beğenmişlik olur ki sonradan karalar bağlarsın.

"Cehalet mutluluktur" lafı yanlış değil ama sen buna itibar etme.

Nefret ve ölümüne kıskançlık, ruh ve beden sağlığını altüst eder.

Edilgenlik ve eylemsizlik hayatın kendisine düşmandır.

Yalan ve iftira, iğrençliktir.

Bir genç için en hayati konuların başında meslek seçimi gelir. Bu, önemli bir karardır. Yapacağı meslek ve iş kişilik yapısı ve yeteneğine uygun olmazsa, başarılı olması, kariyerinde hayal ettiği yere gelmesi, çok zordur. Bu eşik doğru aşılmalıdır...

ADININ HİKÂYESİ

***Adınız ve soyadınızın bir öyküsü var mı?**

Benim ailem 1670 yılından beri Gerze'de yaşıyor. Bunu, tapu ve resmi Osmanlı kayıtları ile aile büyüklerinin birbirlerine aktarmış olduğu bilgilerden biliyoruz. Daha ötesine ait bilgimiz yok.

Soyadı kanunundan önce ailemizin lakabı "Karaoğlanoğlu". Bu tanım aileyi tanımlamak için resmi evraklarda da yer alıyor.

Dedem kendi adını bana da vermiş... Hem ailemizin hem de ilçede herkesin bildiği gibi titiz, otoriter, disiplinli ve müşkülpesent yani az beğenir biriydi. Ben 7 yaşındayken öldü. O kısa sürede bile bazı hareketlerine tanık oldum.

Her şey mutlaka ve en iyi şekilde yapılmalıydı. Gevşeklik ve ihmale tahammülü hiç yoktu. Herkesin hemfikir olduğu husus ise çok cömert olduğuydu.

Balkan Harbi'nden döndükten iki sene sonra, 1914'te yeniden askere çağırılmış fakat bu defa yaşı 45'i geçtiği için "sevkiyat kayıkçılığı" görevine verilmiş...

Dedem ve üç arkadaşının bulunduğu sevkiyat kayığı, Karadeniz'de "Ayandon"a yakalandı...

Sevkiyat kayıkçıları, Karadeniz sahillerinde belli noktalara toplanan kuru erzakı buralardan motorlu kayıklara yükleyerek, İstanbul Boğazı'na kadar taşırdı. Büyük gemiler de onların getirdiği erzakları yükleyip Çanakkale-Gelibolu'ya ordu depolarına götürüyorlardı.

Rus donanması Karadeniz'e tam egemendi. Küçük limanlarda yüzen, kürekle çekilen balıkçı kayıklarını bile gözdağı vermek için batırıyorlardı. Bu nedenle sevkiyat kayıkçıları teknelerini gündüz kıyılara çekip gizliyor, geceleri yollarına devam edebiliyorlardı.

Üstelik Karadeniz, adası olmayan, fırtınalarıyla ünlü bir denizdi.

Sevkiyat kayıklarının birçoğu Rus savaş gemileri tarafından batırıldı. Ruslar, iki türlü hareket ediyorlardı. Süvari merhametliyse, sevkiyat kayığının mürettebatını kendi gemisine alıp kayığı torpilliyor ya da mürettebatıyla birlikte batırıyordu. Yıllar sonra esaretten kaçan veya Rusların salıverdiği sevkiyat kayıkçıları, öldü sanılırken memleketlerine dönmüşlerdir.

Dedem ve üç arkadaşının bulunduğu sevkiyat kayığı, Kastamonu'nun Bozkurt ve Abana sahillerinin açığında, gece, Karadeniz'in en azgın fırtınası olan "Ayandon"a

yakalandı... Onlar Ayandon'u bilen insanlardı, ne var ki o sene Ayandon 10 gün önce gelmişti!

Bir tesadüf, o sabah sahile inen bir köylü kadın; kıyıda parçalanmış bir tekne, suyun yüzünde tahıl çeşitleri ve kıyıda yatıyor halde donmanın son sınırlarına gelmiş dört erkek görüyor... Aralık ayının son haftası... Telaşla kocasına koşan kadın, eşini de alıp kıyıda hareketsiz yatanların yanına geliyor ve tecrübeleri sayesinde yerde yatanları uzun uğraşlar sonunda hayata döndürüyorlar...

Sevkiyat kayıkçıları konusu I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Muharebelerinin bilinmeyen çarpıcı bir yönü olduğu için, babaannemin defalarca anlatımları ile ailelerinden sevkiyat kayıkçısı olan yaşlılardan da bilgiler toplayarak *Ayandon* kitabını yazdım.

Dedem adını bana verince bütün aile şöyle demiş: "Adını verdi, inşallah huyunu vermez."

Ben doğar doğmaz, dedem önce evdeki yeşil ciltli Kur'an-ı Kerim'in ilk sayfasına "Osman" yazıyor ve beni kucağına alıp ezan okuduktan sonra da "Senin adını Osman koydum," diyor.

Bu işlemler evin salonunda yapılırken odaların kapı aralıklarından bunu duyan ev halkı, "Adını verdi. İnşallah huyunu vermez," diyor... Ne var ki, ben daha ilkokulu bitirmeden "Huyunu da vermiş!" dediler.

Dedemi tüm tanıyanların, yıllar sonra bana da söyledikleri hep şu oldu: "Çok çalışkan, çok titiz, çok mükemmeliyetçi, çok cömert."

Anlattıklarını dinlerken bile dedemden ne kadar çekindiklerini hissediyordum.

Aslında mesele şuydu: İnsanlar ona ayak uyduramıyordu. Babam dahil! Bu da onu öfkelendiriyordu... Babam da çok çalışkandı ama dedemin standartları yüksekti...

Yakasında her zaman kırmızı karanfil taşıyordu. En yakın dostu Uzun Hüseyin'di. Bir defasında ikisini bizim bahçede gördüm. İkisinin yakasında da kırmızı karanfil vardı...

1934 yılında soyadı kanunu çıkınca dedem, ailenin "Karaoğlanoğlu" lakabını soyadı olarak almak için ilçe nüfus müdürlüğüne gidiyor. Nüfus memuru, "Osman dayı, biz size soyadı verdik," diyor.

Dedem, "Bana sormadan, nasıl yaparsınız, ne verdiniz?" deyince, nüfus memuru, "Pamuk Nine'nin hatırasına 'Pamukoğlu'," diyor.

Dedemin annesi beyaz tenli, beyaz saçlı ak pak bir kadınmış. 90 yaşından fazla yaşamış ve herkes ona "Pamuk Teyze", "Pamuk Hala", "Pamuk Nine" diye hitap eder ve bahsedermiş.

Böyle bir durumu hiç beklemeyen dedem, annesi söz konusu olunca üstelemiyor, "Peki," diyor ve bizim aile "Karaoğlanoğlu" lakabından "Pamukoğlu" soyadına geçiyor...

AYKIRILIK YOKSA NİTELİKLİ HAYAT DA YOKTUR

Gerze'de haylaz bir çocuk, Kuleli'de asi bir öğrenci, Hakkâri'de efsane bir komutan.

Türkiye'nin 90'lı yıllarına damga vuran unutulmaz kahraman Osman Pamukoğlu, dünü, bugünü ve yarını anlatıyor. Pamukoğlu, henüz küçük bir çocukken şekillenmeye başlayan karakterini bir örnek niteliğinde okura sunarken öğrencilik yıllarının yanı sıra askeri ve siyasi hayatının bilinmeyenlerini de satırlarla buluşturuyor. Ve satır aralarında çok sayıda "O kadar da olmaz!" denilecek yaşanmış olay yer alıyor...

Farklı yaş, eğitim ve sosyal statüdeki sekiz kişilik bir heyet tarafından hazırlanan sorular, Efsane Komutan'ın 70'i aşkın yılını bugüne taşımanın yanında yaşama dair ortaya çıkardığı felsefi cevaplarla yol gösterici bir haritaya dönüşüyor.

Aykırılık Yoksa Nitelikli Hayat da Yoktur, sarsılmaz bir karakterin doğuşunu tarihe asla silinmeyecek bir not olarak düşüyor.

ISBN: 978-975-10-4721-2

Online alışveriş: inkilap.com